

Kari Tudományos Diákköri Konferencia

2012. október 30.

BORBÉNYI LAURA

A jogtárgyharmonikus értelmezés a bírói gyakorlat tükrében

(KONZULENS: DR. SZOMORA ZSOLT)

Kutatásom során a jogtárgyharmonikus értelmezésnek a bírói gyakorlatban való érvényesülését vizsgáltam. Témaválasztásom oka élénk érdeklődésem a jogértelmezés és annak gyakorlati megnyilvánulása iránt, célom pedig az, hogy felhívjam a figyelmet arra, hogy sok esetben annak ellenére, hogy a bíróságok helyesen felismerik a jogtárgyharmonikus értelmezés igénybevételének szükségességét és célszerűségét, helytelenül vagy következtelenül alkalmazzák azt, ami téves útra tereli a joggyakorlatot.

Dolgozatom kiindulópontjaként bemutatam a büntetőtörvény értelmezésének alapjait és magának a jogtárgyharmonikus értelmezési módszernek a lényegét, történeti hátterét, valamint alkalmazásának következményeit.

Ezt követően a dolgozatot jogesetek feldolgozásával folytatom, melynek keretében megvizsgálom, hogy a bíróságok a jogtárgyharmonikus értelmezés által milyen következtetésekre jutottak és ezek milyen módon befolyásolták a döntéshozatalt. Ennek kapcsán az ügyeket külön kategorizálva rámutatok arra a jogalkalmazói gyakorlatra, mely az adott kategória kapcsán kialakult, értékelve azt a pozitívumok és a negatívumok számbavételével. Az egyes ügyeket azok valamely sajátossága, közös vonása alapján gyűjtöm csoportba, így például külön kezelem azokat a jogeseteket, melyekben fontos szerepet kap a társadalomra veszélyesség kérdése, amely témát részletesebben is megvizsgálom a dolgozatban, tekintettel annak kiemelt fontosságára. Az eseti döntések feldolgozása során a jogszabályok, jogforrások mellett a szakirodalmi eredményekre is támaszkodom, reflektálva az azokban felmerülő véleményekre, elképzelésekre is.

A jogesetek elemzése alapján azt a következtetést vonom le, hogy a bíróságok nem minden esetben követnek helyes gyakorlatot, ami alapvetően két főből fakad: egyrészt az esetek egy részében rosszul alkalmazzák a jogtárgyharmonikus értelmezést (így tipikusan az önkényuralmi jelképek használata, visszaélés löfegyverrel vagy lőszerrel bűncselekmények vonatkozásában), másrészt a jogalkalmazás következtelen (így például a kerítés és a kitartottság rendbelisége kérdésében). Mindez abszurd döntéseket, bizonytalan joggyakorlatot eredményez és veszélyeztetheti a jogbiztonságot is.

Az egységes, helytálló és következetes jogalkalmazás érdekében a bíróságoknak – véleményem szerint – változtatniuk kell a dolgozatban kritizált kérdésekkel kapcsolatos eddig kialakult gyakorlatukon.

GÁL ANDOR

A gyermekprostitúció anyagi büntetőjogi kérdései, különös tekintettel az ügyfél cselekményére

(KONZULENS: DR. SZOMORA ZSOLT)

A gyermekprostitúció kizsákmányolása elleni büntetőjogi fellépés tárgyában napjainkban már számos Magyarországra is kötelező, ezáltal a hazai jogalkotást érdemben befolyásoló nemzetközi és uniós instrumentum született. Ennek ellenére a szakirodalom mindeztidáig nem vizsgálta részletesen ezen egyre nagyobb érdeklődésre számot tartó problémakört, diákköri munkám éppen ezt az űrt kívánja meg betölteni.

A gyermekprostitúció fogalmának ismeretében – dolgozatom egyfajta premisszájaként – egy olyan modern jogi tárgyat határozok meg, amely összhangban áll a nemzetközi elvárásokkal. A védendő érdek szemszögéből elsődlegesen a szexuális szolgáltatást igénybevevő személy cselekményét pönalizáló hatályos tényállást (Btk. 202/A. §) elemzem, és mutatom ki, hogy az nem nyújt megfelelő védelmet a passzív alanyi kör számára. A dogmatikailag helyes megoldás megtalálása érdekében megvizsgálom az osztrák és német büntetőködex vonatkozó rendelkezéseit, illetve az ezekhez kapcsolódó egyes szakirodalmi megállapításokat. Választásom azért is esett az említett két országra, mivel mindkettő uniós tagállam, így az Európai Unió jogi aktusai rájuk is ugyanúgy kötelezőek. Mindez azért lényeges, mert ezáltal lehetőség nyílik a magyar szakirodalomban még csupán kialakulóban lévő jogharmonizációs jogösszehasonlítás módszerének alkalmazására, amely az elemzés középpontjába az egyes – esetünkben magyar, osztrák, német – normaszövegek uniós instrumentumoknak való megfelelését helyezi. A joganyagok ekképpen történő feldolgozása olyan következtetések levonására biztosít lehetőséget, amelyek feltétlenül összhangban állnak a jogi tárggyal, így irányadóak lehetnek a jövő jogalkotása számára is.

Diákköri munkám következő szerkezeti egységében további kizsákmányoló magatartások (pl. „futtató” vagy a rábíró személy cselekményei) büntetőjogi megítélésével foglalkozom. Megvizsgálom a hatályos Btk. gyermekprostitúciót érintő egyéb deliktumait, rámutatok számos elhatárolási problémára, illetve ezek alapján egy önálló, sui generis jellegű tényállás megalkotásának szükségességére.

Az Országgyűlés által 2012 júniusában elfogadott, de még hatályba nem lépett büntető törvénykönyv számos változást hoz a gyermekek szexuális kizsákmányolásának szabályozása terén, így dolgozatom záró fejezetében a korábbiakban levont következtetések és a 2012. évi C. törvény tényállásainak összevetésére kerül sor.

GYÉMÁNT ANDRÁS

Jogellenes drogpolitika, vagy téves jogértelmezés a bírói jogalkalmazásban? – A fogyasztás, mint elkövetési magatartás a kábítószerrel való visszaélés bűncselekményében

(KONZULENS: DR. HABIL. KARSAI KRISZTINA)

A dolgozat szerzője a Visszaélés kábítószerrel bűncselekményi tényállást (Btk. 282. §) vizsgálja behatóbban, melyen belül is az ún. megszerző-birtokló változattal kapcsolatban felmerülő joghézag kérdését veti fel: *milyen alapon válhat büntethetővé a kábítószer-fogyasztás, ha az, mint elkövetési alakzat nem szerepel a törvényben?*

A szerzőnek tehát a joggyakorlat elemzéséhez, megértéséhez és kritikájához a Legfelsőbb Bíróság (ma már Kúria) kapcsolódó véleményezése mellett a Btk. megfelelő szakaszaihoz fűződő kommentárokat és a Fővárosi Bíróság Büntető Kollégiumának állásfoglalását kellett elsőként számba vennie. Nem maradhatott figyelmen kívül a témával foglalkozó büntetőjogi szakirodalom sem, s mind az általános, mind a különös részi tudományos meghatározások alapul szolgáltak az elemzéshez. Tekintettel azonban a kérdés komplexitására és a kábítószer-jelenség jogi elhatárolásokat messze túllépő terjedelmére, a kutatás magában foglalja a kriminológiai és szociológiai vonatkozásokat egyaránt. Mivel a dolgozat a joggyakorlattal, a hatóság módszereivel és a törvényi rendelkezésekkel szemben kritikai álláspontot képvisel, a felsorakoztatott ellenérvek nem áttalának az alkotmányos normaszintig sem visszanyúlni, de a nemzetközi viszonylatok összehasonlítása és az ott tapasztalható pozitív példák felvonultatása is részét képezi az argumentációnak. Bár a napjainkra már jóval nehezebben hozzáférhető honi bűnügyi statisztikák kifejező hatást gyakorolhatnának a mondanivalót illetően, a hivatkozások elnehezülése miatt ezekből csak elenyésző mennyiség jelenhetett meg a mellékletek között.

A dolgozat levonja a következtetéseket a hazai drog- és (a kapcsolódó) jogpolitika jelenlegi állapotáról. Véleményt nyilvánít az új Büntető Törvénykönyv (azaz a 2012. évi C. törvény) kábítószer-fogyasztást érintő kriminalizáló rendelkezéseiről, s pellengérré állítja azoknak létjogosultságát. Szó esik továbbá a probléma megfelelő kezelésének lehetséges módjairól – a minden észérvet megkerülő pónalizálástól azonban a szerző elhatárolódik.

HAJDÚ ATTILA BALÁZS

A hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távoltartás elméleti és gyakorlati kérdései

(KONZULENS: DR. HABIL. KARSAI KRISZTINA – DR. HEGEDŰS ANDREA)

Az elmúlt évtizedben szignifikánsan megfigyelhető, és az általános közhangulatot is mindinkább áthatotta az egyre gyakrabban előforduló, és a média által nyilvánosságra is hozott, családon belüli erőszak előfordulási eseteinek kiugróan magas száma, valamint az ellene való hatékonyabb fellépés szükségessége. Már főiskolai hallgatóként és rendőrtisztként sem tudtam elfogadni azokat az általánosított vélekedéseket, melyek szerint a fent említett esetekben rendőrség csak akkor lép fel, ha „vér folyik”, ezért, ha ki is mennek egy családi viszállyhoz, érdemben nem tudnak, vagy nem akarnak intézkedni. Az utóbbi évtizedekben, leginkább a rendszerváltást követően megváltoztak a hasonló, „erőszakos” esetekre – legalábbis – átmeneti megoldást jelentő, őrizetbe vétel feltételei. A büntetőeljárásról szóló törvény normatív szinten ezzel kapcsolatban bár alig módosult, viszont az alkalmazás köre, az ügyési panaszelbírálás gyakorlata a korábbiaknál sokkal szűkebb körben teszi lehetővé a fogvatartás minden formáját.

A családon belüli erőszak, mint önálló tényállás, (még) nem definiált a büntetőjogban. A család, és a hozzátartozók fokozott védelme ugyan néhány tényállásnál minősítő körülmény, de összességében nem alkalmas a probléma komplex kezelésére. Jogvédők, feminista mozgalmak olyan megoldásokért szálltak harcba már a múlt század utolsó harmadában, amelyek a büntetőjogi büntetés megállapítását megelőzően is alkalmasak arra, hogy a veszélyhelyzet elhárítása érdekében a bűncselekménynek vagy szabálysértésnek sem minősülő, zárt családi térben elkövetett sanyargatásokat, megalázásokat és megaláztatásokat megszakítsa. Olyan eszközöket akartak, amelyek nem a gyengébbet kényszerítik megfutamodásra, menekülésre, hanem a fékeket vesztett, helyzetével, erejével visszaélővel érzékeltetik, a „többé nem magánügy, amit otthon művelsz!” jegyében.

Dolgozatomban azt mutatom be, hogyan vált „közügygé” az, amiről korábban nem beszéltek. Hogyan „szűrődött át” az európai és a magyar jogi gondolkodásba: hatékony eszközt kell biztosítani a rendőrség és a bíróság részére az agresszonnal szembeni fellépéshez. Végig követem a polgári eljárásjogtól kissé „rendszeridegen”, de rendszertanilag mégis inkább ide kapcsolható, a hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távoltartásról szóló 2009. évi LXXII. tv. törvény (továbbiakban Hke. tv.) ellentmondásuktól nem mentes megalkotási folyamatát és viszonylag rövid alkalmazási gyakorlatát, kitekintve a büntetőjogban már jóval korábban bevezetett, részben hasonló célokból alkalmazni rendelt, de a gyakorlatban nem kielégítően működő távoltartásra, mint kényszerintézkedésre is.

A dolgozatban javaslatot teszek a jogszabályi háttér hiányosságainak, ellentmondásainak, koherencia-zavarainak kiküszöbölésére, és az általam elgondolt továbblépés lehetőségeire egyaránt.

MONORI ZSUZSANNA ÉVA

Zaklatás – Egy tényállás kritikája a magyar joggyakorlat tükrében

(KONZULENS: DR. SZOMORA ZSOLT)

Kutatásom célja az volt, hogy a zaklatás tényállásának jelenleg hatályos magyar szabályozásáról egy olyan átfogó képet tárjak az olvasó elé, amely ezidáig nem lelhető fel a magyar jogirodalomban.

Dolgozatomban a zaklatás Btk. 176/A. §-ában található tényállásai alakzatainak elemzését és összehasonlítását fejtém ki, melynek kiindulópontja a klasszikus tényállás-elemzési rendszer. Az egyes tényállási elemek részletes kifejtése kapcsán pedig jogeseteken keresztül is rá kívánok mutatni a jogirodalomban eddig feltárt és a még ki nem munkált ellentmondásokra és hiányosságokra. Az említett példákhoz és jogesetekhez a Szegedi Városi Ügyészségen töltött joggyakorlatom alatt végzett aktakutatás során szerzett gyakorlati tapasztalataimat használtam fel. Tekintve, hogy dolgozatomban jogalkalmazási kérdésekre is kitérek, egyes fejezetekben – a bizonyíthatóság és a magánindítvány témaköréről szóló részekben – nem kerülhettem meg a büntetőeljárásról szóló törvény vonatkozó rendelkezéseit sem, annak ellenére, hogy dolgozatom elsődlegesen anyagi jogi témát tár fel.

Az egyes tényállási elemekhez kapcsolódóan több de lege ferenda javaslattal is élek. Szükségesnek látom a magánszféra fogalmának valamilyen fokú meghatározását, annak érdekében, hogy ne csupán a sértetti szubjektumon függjön a sértett magánszférához és a magánéletének sérthetetlenségéhez fűződő jogának tartalma. A tényállási elemek körében véleményem szerint érdemes lenne a háborgatás, mint elkövetési magatartás tartalmát egy értelmező rendelkezéssel, példálózó jellegű felsorolással meghatározni, iránymutatást adva ezzel a jogalkalmazónak. Ahogyan a magánszféra, úgy annak sérelme is igen sokrétű lehet, számtalan megvalósulási módja létezik, amelyek nem minden esetben érdemelnek büntetőjogi reakciót. Az elkövetési módként meghatározott rendszerességgel és tartóssággal kapcsolatosan szükséges lenne egy olyan generális minimum felállítására, amellyel a bagatell cselekményeket ki lehet szűrni a tényállásszerű zaklatások közül. Emellett a (2) bekezdés a) és b) pontja szerinti zaklatásnak egy egységes tényállásba foglalását is fölvetem, tekintve, hogy a magatartások ilyen fokú megkülönböztetésének jelentősége több mint vitatható. Továbbá a fenyegetés mellett indokoltnak érzem a félelemkeltés értelmező rendelkezéssel való meghatározását is, miután több különös részi tényállásban is megjelenik. Valamit állást foglalok a zaklatás (1) bekezdés szerinti fordulatának magánvádas bűncselekmények közé emelése mellett is, teret adva ezzel a sértetti szubjektum megfelelő módon történő érvényesítésének.

Dolgozatom befejezésekképpen külön fejezetet szentelek a jövő évben hatályba lépő, új büntetőjogi kódexünk által hozott tényállásbeli változásoknak, melyeket párhuzamba állítok a mai szabályozással kapcsolatosan korábban kifejtett jogi problémákkal. Végezetül azt vizsgálom, mennyire oldhatják fel, illetőleg mélyíthetik tovább e tényállási újítások a zaklatás bűncselekményével összefüggésben felmerült jogalkalmazási nehézségeket.

TORNYAI GERGELY

A szervezett bűnözés per se inkriminációja az uniós jogharmonizáció tükrében

(KONZULENS: DR. HABIL. KARSAI KRISZTINA)

A '90-es évek végén az Európai Unióban intenzívebbé váltak azok a törekvések, amelyek a transznacionálissá váló és egyre égetőbb társadalmi és kriminális problémát jelentő szervezett bűnözői csoportok elleni közös fellépésre vonatkoztak. Ennek jegyében több fontos dokumentum is született, melyek közül a legújabb és legfontosabb a Tanács 2008. évi szervezett bűnözés elleni küzdelemről szóló kerethatározata. Pályamunkámban e dokumentumok egyes büntető anyagi jogi vonatkozású rendelkezéseit dolgozom fel, abból a célból, hogy rávilágítsak a speciálisan a szervezett bűnözéshez köthető különös részi tényállások kiemelkedő jelentőségére a jelenséggel szembeni büntetőjogi fellépés eszközei között.

A fenti célkitűzéseknek megfelelően, a szervezett bűnözéssel szembeni európai uniós fellépés vázlatos történeti ismertetése után, dolgozatomban az e jelenséggel kapcsolatos fogalmak bemutatásával kezdem. E fejezetben felvetődnek azok a nehézségek, melyekkel az uniós jogharmonizáció előmozdítói szembesültek, amikor a büntetőjogi elvek és a kriminálpolitikai szempontok, valamint az egyes tagállamok egymással szembenálló elvárásai kereszttüzében kellett egy kellően pontos, de mégsem túlzottan részletes általános bűnszervezet fogalmat meghatározniuk.

Ezt követően a szervezett bűnözésre vonatkozó tényállásokat elhelyezem a tárggyal kapcsolatos büntető anyagi jogi fellépés eszköztárában, majd külön tárgyalom a kerethatározatban szereplő két fajta diszpozíciót: a common law jogrendszer hatását tükröző ún. „konspirációt”, valamint a kontinentális hagyományokon alapuló „bűnszervezetben részvételt”. Ez utóbbira úgy tekintek, mint a bűnszervezet tagsági státuszához kötődő tényállásra, s elemzését kiegészítem olyan más bűnszervezeti státuszok (alapító, vezető, szervező, külső támogató) rövid bemutatásával, melyek egyelőre csak javaslat szintjén merültek fel az uniós jogharmonizáció során.

Pályamunkám záró fejezetében azt vizsgálom meg, hogy a jogharmonizációs instrumentumokban megfogalmazott célok milyen eltérő módon teljesíthetőek az előzőekben elemzett tényállások nemzeti jogrendekbe illesztése során. Ennek kapcsán kifejezem azon álláspontomat, mely szerint a magyar jogalkotó látszólag ugyan megfelelt az uniós kívánalmaknak, ám a jelenleg hatályos bűnszervezetekkel kapcsolatos hazai szabályozás, részben a halmazati-elhatárolási ellentmondások, részben a „bűnszervezetben részvétel” tényállásának megszővegezése miatt, nem tükrözi kellően azt a kimagasló társadalmi veszélyt és önálló jogtárgy-sérelmet, mely a szervezett bűnözéssel szembeni fokozott fellépést és annak per se büntetendőségét indokolja. Ezzel összevetve hozom fel az egyébként az uniós jogharmonizációnak is részben mintául szolgáló olasz szabályozás példáját, melyet egy, a szervezett bűnözés jelenségével már régóta és intenzíven szembeszállni kényszerülő ország mutat fel.

BALOG BALÁZS

A haszonbérleti szerződés a XIX. század magyar bírói gyakorlatában – Az Osztrák Polgári Törvénykönyv hatása a magyar magánjogra

(KONZULENS: DR. FÜLÖPNÉ PROF. DR. HOMOKI-NAGY MÁRIA)

Az 1848-49-es szabadságharc bukását követő két évtizedben a magyar alkotmányos és közigazgatási rendszer mellett magánjogi rendszerünkben is állandó változások történtek. Az 1848 előtti magyar magánjog újbóli hatálybaléptetésének elvetése és a magyar magánjogi kodifikáció lehetetlensége miatt 1853-ban Magyarországon is hatályba léptették az Osztrák Polgári Törvénykönyvet (Optk.), melyet azonban 1861-ben az Októberi Diploma nyomán az Országbírói Értekezlet az ország jelentős területén hatályon kívül helyezett és visszaállította azt a magyar szokásjogot, amelyben a kötelmi jog szinte teljesen kidolgozatlan maradt.

Az Optk.-nak a magyar jogrendszerre gyakorolt hatását idáig viszonylag kevesen vizsgálták, s az ez irányú munkák jelentős része is csak az elméleti szempontú vizsgálódást végezte el, a gyakorlati oldallal a szerzők nem igazán foglalkoztak. A kutatók nem vizsgálták meg a szerződéses és a bírói gyakorlat viszonyulását az Optk.-hoz, annak 1861-es hatályon kívül helyezését követően.

A fenti okoknál fogva levéltári kutatásokba kezdtem a Tolna Megyei Levéltárban, s a Tolna Vármegyei Törvényszék szerződéses jogvitákhoz kapcsolódó polgári peres iratait kutatva vizsgáltam meg, hogy a bírói gyakorlat miként tudott alkalmazkodni a neoabszolutizmus zavaros magánjogi viszonyaihoz.

A szerződési típusok változatossága miatt ebből a levéltári kutatásból jelen dolgozathoz a haszonbérleti szerződéseket emeltem ki, a további kutatásaimat erre a szerződési alaptípusra szűkítettem, ugyanakkor a kutatást mind időben, mind módszerben kitégítettem. Időben a tágabb értelemben vett, ún. hosszú XIX. századra terjesztettem ki a kutatást, hogy az Optk.-hatását vizsgálandóan átfogó képet kaphassak a jogintézményben a rendi magánjoghoz képest az első világháborúig bekövetkezett változásokról. Módszerét tekintve ezt a jogintézmény rendszerezett bemutatásával, a XIX. századi magyar magánjogtudománynak, a felsőbíró-sági döntvénytárak alapján a bírói gyakorlatnak és az Optk. rendelkezéseinek az egymásra vetítésével, összehasonlításával tudtam elvégezni. A haszonbérlet, mint szerződési alaptípus részletes elemzését képező rész tehát a jogintézménynek az első világháborúig történő fejlődését, ekkori állapotát mutatja be, visszaulva a rendi magyar szokásjogra, s összevetve az Optk. rendelkezéseivel. A levéltári kutatásom során talált, haszonbérleti szerződésekhez kapcsolódó Tolna megyei jogvitákat és szerződéseket az elemzés megfelelő pontjaiba építettem bele.

GÖNCZI GERGELY

A kármegosztás jogintézménye a *lex Rhodia* tükrében, kitekintéssel annak modern továbbélésére

(KONZULENS: DR. POZSONYI NORBERT)

A dolgozat az *aequitas* jegyében született görög eredetű tengeri jogi törvény, a *lex Rhodia* exegézisére, elemzésére törekszik, kitekintéssel a szabályozás egyes modern jogrendszerekben történő megjelenésére.

A római jog e rendelkezései kuriózumot jelentenek mind eredetüket, mind továbbélésüket tekintve. Nem találunk ugyanis még egy olyan jogintézményt, amelyet a büszke rómaiak valamely más jogrendszerből ültettek volna át saját jogukba, méghozzá oly módon, hogy még az „idegen” eredetről áruklodó elnevezést is fenntartották. A szabályozás joghézagpótló jellege és méltányossága okán máig nem veszítette el létjogosultságát, s modernizált, absztrahált formában ugyan, de megtalálható hatályos Polgári Törvénykönyvünkben, a BGB-ben és számos nemzetközi tengeri jogi egyezményben egyaránt.

Módszertanában a dolgozat forráscentrikus, az elemzés alapjául a fennmaradt primer források, latin szövegek – elsősorban *Digesta*-helyek – szolgálnak, amelyeket a római jogi dogmatika rendszerében elhelyezve, a romanisztika irodalmának forrásain keresztül vizsgál, törekszik értelmezni.

Ulpianus *Digestájának* XIV. könyvében, a 2. cím alatt tárgyalja a *lex Rhodia* szabályait, a forrás azonban számos ókori szerző, jogtudós munkájából tartalmaz részleteket, kivonatokat, így helyenként ellentmondásokról sem mentes, amelyek néhol azonban csupán látszólagosak, más esetekben történelmi (fogalom)fejlődéssel magyarázhatók.

A munka célja egy antik jogintézmény dogmatikai, funkcionális, filozófiai és logikai kontextusba helyezése, s annak hangsúlyozása, hogy bár egyre bonyolódó társadalmunk viszonyaira a jognak is szükségszerűen egyre komplexebb szabályozással kell reagálnia, voltaképpen minden alapprobléma évszázados, sőt évezredes múlt-ra tekint vissza, így a jogtörténet soha nem veszíti el jelentőségét a jogi tudományok között.

LEGÁT CSABA

A gyülekezési jog megítélése a Képviselőházi Naplók alapján 1877/78-ban

(KONZULENS: DR. VARGA NORBERT)

A gyülekezési jog magyarországi kialakulása és fejlődése érdekes módon nem a jogalkotással, hanem a gyülekezési szabadság rendeleti úton történő korlátozásának megfigyelése során ismerhető meg. Általában minden közjogi korlátozásnál kimutatható valamilyen belügyi vagy külpolitikai ok vagy folyamat, amely a kormányt, a miniszterelnököt vagy valamelyik minisztert rendeletalkotásra sarkallta.

Dolgozatom fő témája Tisza Kálmán miniszterelnök által 1878-ban kiadott gyülekezési jogi szabályozás, mely egy politikailag és közjogilag is igen jelentős vitát eredményezett a képviselőházban. Az Osztrák-Magyar kiegyezés következtében hazánk belügyeiben látszólag megőrizte 1848-as függetlenségét a jogfolytonosságának köszönhetően, önálló külügyi-hadügyi jogosítványainak jelentős részét azonban elveszítette.

Ahhoz, hogy megértsük a szabályozás közjogi célját, meg kellett vizsgálni annak külpolitikai hátterét. Az Osztrák-Magyar Monarchia külpolitikája szöges ellentétben állt a magyar népakarattal, amely az akkor zajló orosz-török háborúba való belépést követelte török „testvére” megsegítésére, ugyanis Oroszország a háború előestéjén titkos megállapodást kötött a Monarchiával Budapesten, amely a nyugati Balkánt Ausztria-Magyarország befolyási övezetének ismerte el semlegességéért cserébe. Tisza kormányának ennek megfelelően kellett irányítania az országot. Plevna eleste egyértelművé tette, hogy a háború nem végződik török győzelemmel. Ennek következtében Magyarországon addig soha nem látott szolidaritási hullám söpört végig a török szimpátia jegyében. Ellenzéki képviselők által 1877 decemberében szervezett népgyűlés erőszakos tüntetéssé csapott át, és a miniszterelnöki palota megtámadásával ért véget. Kutatási eredményeim szerint ez a népgyűlés szolgáltatta a casus bellit a gyűléseket korlátozó rendelet megalkotására, mellyel Tisza gátat szabhatott a külpolitikáját veszélyeztető belügyi, ellenzéki képviselők generálta kezdeményezéseknek.

A dualista közjogi konstrukció stabilitását szem előtt tartva alkották meg a rendeletet. A képviselőház bevonása nélkül, a főispánokon keresztül érvényesítették a rendeletet, hiszen a kormányzati politika a dualizmus idején így jelenhetett meg a helyi viszonyokban, összhangban az 1870:XLII. tc.-ben biztosított közjogi garanciális rendelkezésekkel. A kormányzat alapvető célja volt, hogy a kiegyezéssel létrejött államszervezeti konstrukciót mindenekfelett megóvja, akár egy alapjog rendeleti úton történő korlátozásával.

Kérdésként merülhet fel, hogy a gyülekezés korlátozásával, a rendelet elérte-e célját? Az 1877/78. évi magyarországi események csak a magyarok szalmaláng természetét bizonyítják-e, melynek kioltására elég egy rendkívüli politikai tehetséggel megáldott belügyminiszter, és elhárul az akadály magasabb birodalmi érdekek elől? Vagy lehet, hogy ez a mozgolódás a nemzet belső, önmagát védő ösztönéből fakadt.

Dolgozatom célja, hogy bemutassa a gyülekezési jog fejlődéstörténetén keresztül egy alapjog szabályozásának történetét primér és szekunder forrásokra támaszkodva, tekintettel egyrészt a determináló külpolitikai helyzetre és a kiegyezés következtében létrejött alkotmányos viszonyokra.

MASA GABRIELLA

Szeged Város Bünyenyítő Törvénysekének ítelkezési gyakorlatata 1861 és 1864 között

(KONZULENS: DR. FÜLÖPNÉ PROF. DR. HOMOKI-NAGY MÁRIA)

Dolgozatomban Szeged Város Bünyenyítő Törvénysekének ítelkezési gyakorlatát mutatom be az 1861 és 1864 közötti időszakban. Az első részben a történelmi háttérrel vázoló fel Magyarországon, kitekintve az 1848-as szabadságharc által hazánk közjogi helyzetében okozott változásokra egészen 1867-ig.

Ezt követően az igazságszolgáltatási rendszer reformjaira térek rá, különös tekintettel az osztrák jog, valamint az Ideiglenes Törvénykezési Szabályok hatására a büntető jog és a büntető eljárásjog területén. A bírósági szervezet alakulásával kapcsolatban betekintést nyújtok az osztrák reformok által kialakított új ítelkezési fórumokra, majd pedig az Ideiglenes Törvénykezési Szabályokkal visszaállított rendi intézményekre.

A következő részben foglalkozom a Habsburg elnyomás Szegedre mért befolyásával, kitérve részletesen a Szegedi Bünyenyítő Törvénysek ítelkezési gyakorlatára.

Kutatásom utolsó egysége az élet és testi épség elleni bűncselekményekre terjed ki az 1861 és 1864 közé eső időszakban. Bővebben szemléltetem jogesetek segítségével az egyes cselekmények elbírálásának menetét, a kiszabott büntetéseket és azok alapját szolgáló bizonyítási eszközöket, valamint nem utolsó sorban a lehetséges perorvoslati módszereket.

Dolgozatom jelentősebb egységében a levéltári kutatásaim során áttanulmányozott jegyzőkönyvek és iratok, valamint a megvizsgált élet és testi épség elleni bűncselekmények segítségével próbálok meg bemutatni, és minél átfogóbban felvázolni Szeged Város Bünyenyítő Törvénysekének ítelkezési gyakorlatát.

Konklúzióként megállapítható, hogy a közjogi helyzetből eredő jogbizonytalanság késleltette ugyan a büntetőjog és a büntető eljárásjog fejlődését, de az eredendően szakásjogon alapuló bírósági gyakorlatot nem befolyásolta különösképpen Szegeden. A joggyakorlat hiányosságai pedig az egységes magyar büntetőködex minél rövidebb időn belüli megalkotásának fontosságát tükrözik.

MAYER ERZSÉBET

A föld méhe kincseinek magáncélú kihasználása egyes kérdéseiről az antik Rómában

(KONZULENS: DR. POZSONYI NORBERT)

Rómában a bányák több szempont alapján csoportosíthatóak. A nyersanyag lelőhelyeket két nagy csoportra oszthatjuk tulajdonjog szempontjából. Eszerint beszélhetünk, állami- illetve magántulajdonban lévő bányákról. A dolgozat írója a lelőhelyek magáncélú kiaknázását veti vizsgálat alá.

A bányák tulajdonosai a korai köztársaság idején magánszemélyek voltak. Ebben a korszakban érvényesült az az elv, miszerint, az ingatlan tulajdonosa a föld felszíne alatt fekvő kincseknek is birtokosa. A Földközi-tenger medencéjének meghódítása során szerzett bányák már állami tulajdont képeztek. Meg kell azonban említeni, hogy a későbbi korokban is találkozhatunk olyan kivételekkel, ahol a bányák magánszemélyek kezében voltak. Ilyen például Marcus Licinius Crassus esete, akinek számos jelentős ezüstbánya volt a birtokában (Ürögdi György: Róma kenyere Róma aranya). A Rómától távol eső jelentéktelen hozamú bányák kiaknázásának jogát a szenátus helyi vállalkozóknak adta ki, bér- és adófizetés terhe mellett, de ebben az esetben is a tulajdonjog a *res publicat* illette meg.

A dolgozat szerkezetét tekintve forrásközpontú. A *Digesta* nem foglalja össze egy könyvbe a bányászatra vonatkozó szabályokat, a primer források több szerzőtől származnak és elszórtan helyezkednek el a joggyűjteményben. A textusok eltérő időkből keletkeztek, különböző jogi iskola jogtudósaitól ebből következhet, hogy a jogászok eltérően foglalnak állást bizonyos fogalmak meghatározásában, mint például a kibányászott márvány gyümölcsként való megítélésében.

A történeti áttekintést követően a szerző az ásványi- és fémlelőhelyek magánszemélyekkel összefüggő tulajdonviszonyait elemzi, a *Digesta* jogesetein keresztül. Ezen belül a D. 23,5,18 *lavelenus* 6 *ex posteriorum*; D. 24,3,7,13 *Ulpianus* 31 *ad sab.* és a D. 23,3,32. *Pomponius* 16 *ad sab.* forráshelyek exegézisével, a hozamnyi bányák és az ezekből kitermelt nyersanyagok sorsával foglalkozik. Majd a lelőhelyek haszonélvezetének jogintézményét tanulmányozza, amelyhez a D. 7,1,9,3 *Ulpianus* 17 *ad sab.* és a D. 7,1,13,5 *Ulpianus* 18 *ad sab.* *fragmentumát* hívja segítségül. Vizsgálja továbbá a bányatulajdonos és a bányamunkások között fennálló munkajogi viszonyokat, mindezt a dáciai viaszostáblák tükrében teszi.

A munka befejezéséként a szerző összefoglalja, a római bányászat magánjogi vetületeit és az exegézis során tett megállapításait.

PÉTERVÁRI MÁTÉ

A magyar csődjog fejlődése a 19. század közepéig

(KONZULENS: DR. FÜLÖPNÉ PROF. DR. HOMOKI—NAGY MÁRIA — DR. VARGA NORBERT)

A magyar csődjogi szabályozás évszázadokon át tartó fejlődés során alakult ki, és jutott el az 1840. évi 22. tc. megalkotásáig. A dolgozat célja ennek a fejlődési ívnek a bemutatása, valamint ennek a törvénynek az ismertetése, annak gyakorlati tapasztalataival árnyalva. A csődjogon keresztül egy a magyar jogban újonnan kialakuló jogintézmény kialakulását és megvalósulását tekinthetjük át.

A dolgozat nyomon követi a csődjog első hazai megjelenését, ahogyan az kialakult a magyar szokásjogban. Az 1723. évi 107. tc-ben már utalás történt rá magasabb szintű jogforrásban is, amelyet a Planum Tabulareban megjelenő döntvények egészítettek ki, amely rendkívüli jelentőséggel bírt a joggyakorlat fejlesztése szempontjából. A II. József által bevezetett perrendtartásban már egységes, teljes körű szabályozást találhatunk, amely azonban „kérés életű” volt, mivel az uralkodó halálát megelőzően visszavonta páténsét. Hosszas és szerves fejlődés eredményeképpen jutottunk el a csődtörvény megalkotásáig, amely során a csőd szabályozása törvényi szinten elsőként büntetőjogi vonatkozásban érvényesült, majd az egész jogintézmény kodifikálására is sor került.

A 19. század elejére fokozatosan az ország gazdasági fejlettsége is elérte azt a szintet, hogy szükségessé vált e jogintézmény teljeskörű kodifikálása. Már Széchenyi is utalt műveiben az 1830-as évek elején a váltótörvények előnyeire, amelyek magukba foglalták a csődtörvényre vonatkozó szabályokat is. Szerinte e törvények megalkotása volt az előfeltétele annak, hogy az ország gazdasági fejlődése új lendületet kapjon. Ezzel Széchenyi elindította a reformkori gondolkodást a váltótörvények megalkotásának irányába.

Az 1840. évi 22. tc. ismertetése során kitér a dolgozat az egyes csődjogi intézmények fejlődésének nyomon követésére. A törvény megalkotását megelőzően és azt követően a magyar jogtudomány legnevesebb alakjai (pl. Kövy Sándor, Szlemenics Pál, Frank Ignác) által kifejtett tudományos véleményeket használtam fel a dolgozat elkészítésekor. Az országgyűlési jegyzőkönyvek segítségével felidézem a viták során felmerülő javaslatokat, amelyek végül a kialakuló jogintézmény jellemzőihez vezettek el. A szekunder irodalom tekintetében ki kell emelni a bírák és az ügyvédek azon írásait (pl. Császár Ferenc, Komjáthy Anzelm), amelyek hozzájárultak e jogintézmény fejlesztéséhez, mind a tudomány, az elmélet, mind pedig a praxis oldaláról.

Végül a levéltári anyagok ismertetésével szintén rámutatok arra, hogy az 1840. évi 22. tc megalkotását megelőzően a jogszabályban rögzített eljáráshoz igen csak hasonló szabályok szerint vezették le a csődületi pereket a bíróságok.

A csődjog szabályozását és az egyes jogintézmények fejlődését, valamint a levéltári anyagokat bemutató dolgozat véleményem szerint bizonyítékkal szolgál arra, hogy a csődtörvény szabályozásának megalkotása időben hosszadalmas, a gazdasági és társadalmi változások következtében indukált jogi reformok eredménye.

SUTKA CSILLA – SZÉLES FLÓRA

A Cherokee Nemzet mint szuverén hatalom (1831–1832.)

(KONZULENS: PROF. DR. BALOGH ELEMÉR)

Kutatásunk során arra kerestük a választ, hogy az Amerikai Egyesült Államok egyik alapító állama, a Georgia Állam területén élő Cherokee indián törzs szuverenitásért folytatott törekvései az Egyesült Államok Legfelsőbb Bírósága előtt milyen bírói döntések meghozatalát eredményezték. Ez dolgozatunk fő témája.

Kiindulópontként áttekintettük a különböző korok és felfogások uralkodó szuverenitás-elméleteit, így különösen Jean Bodin, Thomas Hobbes, John Locke, Rousseau, Pernthaler és Jacques Maritain gondolatait. Ezt követően sorra vettük az egyes államfelépítéseket a szuverenitás szempontjából, így az unitárius államot, a föderalista államberendezkedést, valamint a konföderációt, a perszonáluniót és a reáluniót. A dolgozatban kitértünk a nemzeti és etnikai kisebbségek védelmére és az államterület kérdéseire is. Mindezek után angol-szász szerzők szuverenitás témakörében írt tanulmányaival bővítettük ismereteinket és megállapításainkat. A dolgozatban bemutatjuk a téma háttérül szolgáló történeti előzményeket is, hiszen ez az általunk elemzett két jogeset megértését segíti elő.

Pályamunkánkban elsősorban a külső szuverenitásra kívánunk fókuszálni, hiszen a vizsgált bírósági döntések a Cherokee Nemzet saját államiságának, döntési szabadságának meglétét vizsgálták.

Mindezek után megkerestünk két XIX. századi bírói döntést az Amerikai Egyesült Államok Legfelsőbb Bíróságának joganyagából. Ezeket először is lefordítottuk, majd pedig hosszasan elemeztük, kiemelve a Cherokee nemzet szuverenitására vonatkozó részeket. Az első jogeset, a Cherokee Nation vs Georgia State-per 1831-ben zajlott. A kezdeményezője John Ross - a Cherokee törzs elnöke - a Cherokee Nemzet mint szuverén hatalom nevében fordult bírósághoz. A perindítás okául Georgia Állam indiánellenes törvényei szolgáltak. A döntőbíró, John Marshall elismerte a törzs önállóságát, de megállapította, hogy nem tekinthető külföldi nemzetnek és „függségben lévő belső nemzetként” definiálta jogi helyzetüket. Ennek következtében kijelentette, hogy per indítására nem jogosultak, ezért a Legfelsőbb Bíróság megtagadta az igazságszolgáltatást.

A második per 1832-ben folyt, szintén a Legfelsőbb Bíróság előtt, ugyanúgy John Marshall bíró elnökle alatt, ez volt a Worcester vs Georgia State-per. Az ez ügyben született ítélet hatására döntöttünk úgy, hogy ezt a témát választjuk kutatásunk tárgyául, ugyanis annak ellenére, hogy mindössze egy év telt el a Cherokee Nation vs. Georgia State-perben hozott ítélet óta, a bíróság jogi indokolásában teljes mértékben ellentmondott az 1831-ben hozott döntésének. Ebben a perben elismerték a Cherokee Nemzet szuverenitását, és hogy területükön Georgia Állam törvényei hatálytalanok. Azonban azt is leszögezték, hogy az 1832-ben hozott ítélet csak az adott ügyre érvényes és a Cherokee törzset ezután sem kezelik szuverén nemzetként.

Végző soron arra a megállapításra jutottunk, hogy a szuverenitás problematikája mind jogi, mind politikai szempontból egy igen kényes kérdés. Kutatásunk végén a Cherokee Nemzet szuverenitásával kapcsolatban elmondottakat megpróbáltuk összevetni a közelmúlt hasonló jellegű nemzetközi bonyodalmaival.

TAMÁS CSABA

Részességi alakzatok a *furtum delictuma* esetén

(KONZULENS: DR. POZSONYI NORBERT)

A dolgozat témája a római jogon belül egy olyan kérdéskör, amit mind a jelenleg hatályos, mind pedig az új magyar Büntető Törvénykönyv „Az elkövetők” cím alatt szabályoz, nevezetesen a részesség.

Annak ellenére, hogy a római jogtudósok figyelmének középpontjában elsősorban a római magánjog és annak fejlesztése állt, s ennek következtében a legrészletesebben kidolgozott fogalmak és jogintézmények erre a területre estek, a büntetőjogi kérdésekben elért eredményeiket sem lehet elhanyagolhatónak tekinteni, ugyanis a jogászok munkássága kiterjedt a magándeliktumokkal kapcsolatos szabályok kialakítására. Gaius az Institutiókban a *furtum*-ról szóló részben arról tudósít, hogy néha azt is büntetik, aki ugyan maga nem követ el lopást, de a lopás elkövetéséhez segítséget nyújt (*ope consilio*). A Digestában jelentős számú töredék található, amelyek a *furtum* elkövetéséhez segítséget nyújtó személyek felelősségére vonatkozó szabályokat tartalmaznak. Ha részletesebben megvizsgáljuk e forrásokat, akkor nagyon sok, a mai büntetőjogi dogmatikában is elismert elvet, illetve alkalmazott módszert ismerhetünk fel, így a társtetteség és a részesség elhatárolását, az elkövetők felelősségének önállóságát, vagy a részesi cselekmény járulékoságát illetően. Ugyan a részesekre vonatkozó pontos definíciókat és elveket a római jogászok nem fogalmaztak meg annyira magas szinten, mint a magánjog jogintézményeivel kapcsolatban, de ennek ellenére a maguk a korában büntetőjogi kérdések szabályozása terén is megállták a helyüket olyannyira, hogy e szabályok a modern büntetőjognak a bűnsegédre és a felbujtóra vonatkozó szabályaival és tételeivel nagy mértékű hasonlóságot mutatnak, mely hasonlóságokat a részességre vonatkozó római jogi szabályok tárgyalása közben a dolgozat igyekszik megvilágítani.

BÓDIS BERTA BRIGITTA

Az élethez való jog. Az élet, mint érték.

(KONZULENS: DR. KRUZSLICZ PÉTER)

A kutatásom célját az adta, hogy manapság a médiában, az újságokban, a különböző internetes portálokon olvashatjuk az étellel, mint értékkel kapcsolatos írományokat. Számos írott anyag jelenik meg. Az élet értékes, és vigyázni, óvni kell, ezt mindenki elfogadta és többnyire egyet is értett vele. A megvalósulásában azonban már megjelennek a különböző és eltérő vélemények, vélekedések, meglátások, nézetek. Kifejezetten nem lehet egy álláspontra támaszkodni vagy kimondottan egy nézetet helyeselni, mert ekkor valamilyen csoportot, etnikumot, nemzetet, vallást kizárunk. Az élet mindenkié, nem adhatunk meg egy olyan kritériumot, ami miatt kiszorulnak személyek az „életből”. Ma is nagy hatással van az emberekre az élet, mint fogalom. Miután mindenkinek mást jelent, máshogy is közelítik meg. Úgy gondolom, hogy először mindenkinek el kellene döntenie, hogy mit ér a saját élete, mit ér mások élete és mennyi az értéke az életnek. Szenvedélyesen védjük az emberi jogokat, az életet, de sajnos előrelépés nem történik. Sokan nem is tudják, hogy létezik ez a dokumentum, amibe belefoglalták, hogy ez nem csak egy aktivista csoport szüleménye, hanem múlttal rendelkező okirat. Történelmi múltja van, méghozzá elég hosszú időre nyúlik vissza. Ennek egy gyors bemutatására törekedtem, amivel alátámasztani kívánom állításaim.

Annak ellenére, hogy mennyit hangoztatják, nem számítanak a vallási, etnikai vagy akár nemzeti különbségek, nem fontos a szociális vagy nemi különbség, még mindig „osztályozzák” az embereket. Mészárlások, családon belüli erőszak, számlákat erőszakkal kiegyenlítő egyének. Az emberek elfelejtettek beszélni, kommunikálni. Mindenki felsőbbrendűnek érzi magát, próbál érvényesülni a másik kárára. A legkisebb véleménykülönbségek, vagy nézeteltérések is háborúba torkollanak.

A dolgozatom alapkérdései között tartottam számon, hogy kik és miért kezdték el az életet védeni és jogorvórtatni. Megközelítettem vallási, politikai és jogi szempontból is. Számomra nem volt meglepő, hogy ezen megközelítések között tömördek átfedésre bukkantam.

Több cél is megfogalmazódott bennem miközben belemélyedtem a dolgozatomba. Sajnos rá kellett eszmélnem, hogy legtöbbször az élethez való jog úgy működik itt Magyarországon, mint valami aktivista csoport. Kevés tér áll rendelkezésre és nem kap elég figyelmet, bár talán az utóbbi időkben egyre jobban kerül nyilvánosságra ide tartozó ügy. A világ más országaiban ezen dolgok menete sem egyszerűbb, talán másabb. Az is lehet, hogy miután nem élünk ott- legalábbis én nem élek tartósan külföldön- vagy nem tartózkodunk huzamosabb ideig más államban, ezért kevésbé tudunk információt szolgáltatni. A különböző iratokra, ügyekre, bírósági eljárásokra és dokumentumokra kell támaszkodnunk.

Hevesen védik és harcolnak az élethez való jog mellett, közben tiltják az abortuszt és az eutanáziát. Mindenféleképpen élni kell, hogy utána bármiben meghalassunk. A mindennapok valóságával kellene összeegyeztetni az élet értékét. Lassan az Isten a bankjegyeken látható, felértékelődnek a tárgyak, a profit, a haszon. Hogyan lehetne elérni azt, hogy ne azért ne öljenek emberek, mert büntetik, hanem mert egy olyan erkölcsi morált követ, ami miatt cselekményét rossznak titulálja. Még gyerekcipőben jár ez a téma, mi lenne, ha az életnek valóban önmagunkból fakadó értéke lenne és nem egy irodalmi fikció, egy akta az íróasztal fiókjában vagy néhányak álma. Arra kellene büszkének lennünk, hogy életünk egy napját hasznosan töltöttük el, nem a levegőben lógva. Itt az ideje, hogy az életünket újra megbecsüljük és mélyebb értelmet tulajdonítsunk neki, mint amit jelenleg produkálunk.

PATYI ZSÓFIA – FRÁNYÓ ZITA DOROTTYA

Lehetőség vagy korlátozás – az internet az emberi jogok tükrében

(KONZULENS: DR. MEZEI PÉTER)

A XXI. században az internet a mindennapok szerves, meghatározó részévé vált – a modern ember szinte el sem tudja képzelni az életét nélküle. Jogi szempontból számos szabályozási forma létezik a világhálóra, azonban az eredmények azt mutatják, hogy idáig még nem sikerült mindenre kiterjedő szabályozást létrehozni egyik országban sem. A modernizáció eredménye – mind jogi, mind virtuális szempontból – az lett, hogy egyes országok felvetették az internet és az alapjogok összekapcsolásának lehetőségét, azaz az internetet, mint alapjogok kívánják deklarálni. Ez számos vitatható, súlypontos kérdést vet fel – vajon tényleg be lehet iktatni a különböző kultúrájú országok jogrendszerébe egy ilyen modern, eddig még fogalmilag sem létező szabályozást? Dolgozatunkban ezt a témát kívánjuk boncolgatni, és egy gondolkodásra készítő konklúziót levonni, az egyes országokban jelenleg érvényes jogesetekkel, felvetésekkel, valamint az alapjogok, és az internet általános történetével, fejlődésével.

KARDOS CINTIA

Holtomiglan, holtodiglan – Avagy a családon belüli erőszak az alkotmányjog aspektusából

(KONZULENS: DR. TÓTH JUDIT – DR. SÜLYÖK MÁRTON – DR. JAKÓ NÓRA ÁGNES)

Dolgozatom a családon belüli erőszak jelenségét vizsgálja az alkotmányjog szemszögéből, kihangsúlyozva az alapjogi kérdéseket.

E problémakör aktualitását egy 2012-es népi kezdeményezés, majd a hozzá kapcsolódó jogalkotás vita adja.

Véleményem szerint a téma interdiszciplináris volta miatt nem lehetséges az egy nézőpontbeli vizsgálódás. Úgy gondolom, hogy nem lehet szociológiai, kriminológiai, pszichológiai aspektusok figyelembe vétele nélkül kezelni a kérdést, és a probléma mélyebb vizsgálatát elkezdni.

A kérdéskör jogtisza elemzését követően dolgozatom vizsgálja a családon belüli erőszak alanyainak alapjogi viszonyrendszerét, mind a bántalmazó, mind a bántalmazott tükrében igyekszik azt feltárni. Külön fejezetet szentelve kitérek a közvetett sérelmet elszenvedő gyermekek helyzetére, és a gyermek védelmét biztosító jogszabályzásnak. Az alapjogi háttér áttekintését követően tanulmányom az állami szerepvállalás fontosságával foglalkozik, különös figyelemmel a család mint alkotmányjogilag védendő alapegység értelmezését és annak ismertetését a hatályos szabályozási rendszer felvázolásával.

A dogmatikai kérdéseken túlmenően dolgozatom nem titkolt szándéka azon társadalmi tényekkel részletesebben foglalkozni, amelyek a népi kezdeményezés kapcsán felszínre kerültek. A jogi háttéranyag, a belső és külső konfliktusok feltárása hozzásegít, hogy meglássuk ki is szorul valójában a jogvédelem köpenye alá.

Ezen felül, *de lege ferenda* javaslatom kidolgozásban a szakirodalom, különböző tanulmányok, nemzetközi példák, illetve statisztikai adatok és jogesetek eredményei is segítettek.

Kitűzött célom ezen súlyos téma megvilágítása mellett, a védelemre szoruló bántalmazott érdekeinek prioritásával egy általam ideálisnak tartott szabályozás, illetve intézményi rendszer kidolgozása és bemutatása.

PONGÓ TAMÁS

A boldogság, mint alkotmányos érték megjelenítése európai alkotmányokban

(KONZULENS: PROF. DR. TRÓCSÁNYI LÁSZLÓ – DR. SÜLYOK MÁRTON)

A „*pursuit of happiness*” vizsgálatára nem egy jogi dokumentum vagy tanulmány indított, hanem egy film. A Rocky Balboa című amerikai film egyik jelenetében a főszereplő köznapi nyelven igyekszik meggyőzni egy szakapparátust arról, hogy neki joga van a saját boldogságát keresni, s ebben nincs senkinek joga megállítani pusztán szubjektív alapon, ha a támasztott előfeltételeknek megfelel.

E rövid érvelés keltette fel a jogi érdeklődésemet a tekintetben, hogy valóban létezik- e ezen jog, eszme, s ha igen, hogyan jelenik meg mindez jogi dokumentumokban, különös tekintettel az alkotmányok szövegére. Miután az alapötlet az USA jogrendszerének keretei között játszódó filmből jött, így a tengerentúli jogrendszerben, főként az alkotmányában, illetve az alkotmányos dokumentumai között kezdtem kutatásomat. A források elemzése, vizsgálata közben egy még érdekesebb aspektust kívántam elemezni, mégpedig azt, hogy vajon megtalálható- e mindez a kontinentális jogrendszerekben, főként az Európai Unió tagállamainak alkotmányaiban.

Tekintettel arra, hogy a boldogság keresése egy alkotmányos érték, az amerikai jogrendszer három alap-pillérének egyike, így kutatásom elsősorban a preambulumokra, mint alkotmányos értékfordozókra irányult, s ezen belül a boldogság keresésének mikénti megjelenésére. Kutatásom első lépéseként forráselemzést végeztem, mely magába foglalta az USA alkotmányának, a Függetlenségi Nyilatkozatnak, valamint az összes Európai Unió tagállam alkotmányának preambulumát, illetve alapjogi katalógusának elolvasását.

A tételes jogi szövegek után tudományos cikkek, elemzések tanulmányozásával igyekeztem a tudomány jelenlegi álláspontját feltérképezni, ez képezi az eszmetörténeti alapokat, mellyel dolgozatom kezdődik. Ezt követően megalkottam egy jogi koordináta-rendszert, egy elméleti hátteret, melyben el tudtam helyezni a saját szemléletemet, amely illeszkedik a már kialakult általános jogelméleti rendszerhez. Az elmélet kimunkálása során olyan kérdésekre igyekeztem választ adni, mint a boldogság- boldogulás elhatárolása, a közjó és a boldogság közti azonosíthatóság lehetősége, s annak indokolása.

Az elméleti alapok megteremtését követően, az abban kimunkált szempontok szerint újfent górcső alá vettem az EU tagállamok alkotmányait, különös tekintettel a preambulumokra, s kisebb hangsúlyt fektetve az alapjogi katalógusokra. Az ír, a spanyol alkotmányok, valamint a magyar Alaptörvény részletesebb elemzésére nyílt lehetőségem a tartalmi keretek figyelembe vétele miatt.

A konkrét alkotmányok elemzésével, valamint a dolgozat megírásával az volt a célom, hogy bebizonyítsam, hogy az Európai Unió tagállamainak egyes alkotmányaiban már most is, mint bújtatott államcél megjelenik a boldogság keresése, de szükségét érzem ennek expressis verbis kifejezését az alkotmányokban. E megjelenés legmegfelelőbb eszközének a preambulumokat tartom, mint az alkotmányos alapértéket, fő értékfordozóit, megtestesítőit.

SIMON EMESE RÉKA – SZALÓKY BÉLA

A lakhatáshoz való jog kérdéskörének alakulása

Magyarországon és nemzetközi viszonylatban

(KONZULENS: DR. SÜLYÖK MÁRTON – DR. JAKÓ NÓRA)

Dolgozatunkban a lakhatáshoz való joggal foglalkozunk. Elsősorban magyar viszonylatban járjuk körbe a témát, történeti és nemzetközi kitekintésekkel kiegészítve. Célunk, hogy egy olyan megoldási kísérlettel álljunk elő, amely a lehető legnagyobb körben biztosítaná ezen jogot, különös tekintettel a létminimum szintjén vagy az alatt élők jogainak az emberi méltóság előtérbe helyezésével történő érvényesítésére.

Vizsgálatunk során arra törekedtünk, hogy teljes körű képet alakítsunk ki a lakhatáshoz való jog kérdéséről, és a lehető legtöbb szempont megvizsgálása után dolgozzunk ki de lege ferenda javaslatot, amely a szociális biztonság megteremtését teheti lehetővé azoknak a személyeknek, akik nem képesek önállóan biztosítani az emberhez méltó lakhatás körülményeit.

A dolgozatban kitértünk az európai alkotmányok vizsgálatára is, hiszen fontosnak tartottuk, hogy az európai példákat is bevonjuk a kutatásba azzal a céllal, hogy áttekintsük az esetleges szabályozási lehetőségeket, és azt, hogy a szociális jogok, ezen belül a lakhatáshoz való jog milyen módon biztosítható leghatékonyabban. Fontos részét képezi munkánknak a hatályos szabályozás részletes bemutatása, természetesen összehasonlítva a 2011. december 31-ig hatályban lévő Alkotmány rendelkezéseivel. E körben szükségesnek tartottuk kiemelni az ombudsmani állásfoglalásokat, valamint az alkotmánybírói határozatok fontosságát, amelyek az évek során jelentősen befolyásolták a bemutatott emberi jog szerepének alakulását.

Véleményünk szerint nem megfelelő csak egy aspektusból vizsgálni a lakhatáshoz való jog kérdését, ugyanis a modern demokratikus társadalmak esetén már elvárható az állam szerepvállalása abban, hogy ne csak olyan mértékű ellátást biztosítson, amelynek segítségével a létminimum szintje elérhető, hanem képes legyen olyan lakhatási körülményeket lehetővé tenni, amellyel a rászoruló nem indul hátránnyal a munkaerőpiacon való helyállásban, vagyis képes lehet megfelelő tisztálkodást, pihenési és higiéniai körülményeket biztosítani magának.

A kérdés alkotmányos hátterét vizsgálva kiderült számunkra, hogy ezen jog megfelelő biztosításához szükség van alapjogként való deklarálására, azonban sok országban, köztük Magyarországon is nehéz ennek megvalósítása az adott gazdasági körülmények között, így államcélként kerül megfogalmazásra. Abban az esetben, ha alapjogi szintűre kívánánk emelni a lakhatást, akkor a szociális ellátás mind több és több elemét alkotmányos alapjogként kellene elismerni (pl.: megfelelő élelmezéshez, tisztálkodáshoz való jog) ahhoz, hogy alapjogi szinten garantálhatóvá váljon az érvényesülésük.

TÓTH MÓNIKA

Az intézeten kívüli szülés alapjogi megközelítése – Javaslat egy új szabályozás kialakításához

(KONZULENS: DR. TÓTH JUDIT – DR. SÜLYOK MÁRTON – DR. JAKÓ NÓRA ÁGNES)

*„Egy ország szabadsága lemérhető a szülés szabadságán.”
(Geréb Ágnes)*

Bár a témairindító gondolat Geréb Ágnesétől származik, nem célozom állást foglalni ebben a kényes témában, sem mellette, sem ellene. Hiszen, ahogy az a Fővárosi Bíróság (2012: január 1-e után Fővárosi Törvényszék) közleményében olvasható Geréb Ágnes és társai ügye kapcsán: „Egy esetleges felmentő ítélet sem jelentené azt, hogy van jogosultsága az otthonszülésnek, mint ahogyan az elmarasztalásból sem lehet arra következtetni, hogy az otthonszülés rossz.” Éppen ezért dolgozatomban igyekeztem bármely oldal irányában érzett elfogultság nélkül elkészíteni.

Célozom az volt, hogy a nemzetközi gyakorlat és szabályozás áttekintésének segítségével egy olyan lehetséges szabályozást alakítsak ki, mely biztosítja mind az anya, mind a születendő gyermek alapvető jogait, és a lehetőségek között valamennyi szülő nő megtalálhassa a számára megfelelő szülési módot és helyszínt annak érdekében, hogy a szülés közben minél kevesebb traumát kelljen elszenvedniük. Amennyiben pedig ez mégis megtörténik, az ne legyen hatással hátralévő életükre.

Az otthonszülés témájához szorosan kapcsolódnak bizonyos alapjogok, így az élethez és emberi méltósághoz való jog, az önrendelkezéshez való jog, a magánszféra védelméhez való jog, a diszkrimináció tilalma. A dolgozat elkészítésekor ezen alapjogok vizsgálatára fektettem hangsúlyt.

A jogszabály célja – természetesen – a minden eshetőségre történő felkészülés, ám ez nem csaphat át az ellenkezőjébe. Az ember alapvető jogait garantálni kell, különösen nagy figyelmet kell fordítani az alapjogok korlátozásával kapcsolatban a jogszabályi hierarchiára. Magyarország Alaptörvénye és a 27/2002 (VI. 28.) AB határozat értelmében alapjog korlátozása csak és kizárólag törvényben lehetséges. Magyarországon azonban az intézeten kívüli szülés szakmai szabályait, feltételeit és kizáró okait mégis kormányrendeletben határozták meg, korlátozva ezzel a nők önrendelkezéshez való jogát, mely az élethez és emberi méltósághoz való jogból vezethető le.

Úgy vélem, a szabályozás kialakításakor nem zárhatjuk ki az intézeten kívüli szülés levezetésében nagy szakmai tapasztalattal rendelkező szakértők véleményét, erre de lege ferenda javaslatomban is figyelemmel voltam. Javaslatom alapjaiban a svájci modellre épül, a baba- és orvosképzésre vonatkozó gondolatok innen származnak, ám mivel a modell teljes egészében nem valósítható meg Magyarországon, dolgozatomban a magyar rendszerre átültethető szabályozást dolgoztam ki.

TRIBL NORBERT

A történeti alkotmány vívmányai az Alaptörvényben és az Alkotmánybíróság joggyakorlatában

(KONZULENS: PROF. DR. TRÓCSÁNYI LÁSZLÓ – DR. SÜLYÖK MÁRTON – DR. JAKÓ NÓRA ÁGNES)

Magyarország Alaptörvényének 2012. január 1-el történt hatálybalépésével a magyar alkotmányfejlődés horizontján új fejezet kezdődik, mely fejezetben – folytatva az elmúlt huszonkét év tendenciáját – a főszerep az Alkotmánybíróságot, mint az alkotmányértelmezés egyetlen letéteményesét illeti meg.

„Az Alaptörvény rendelkezéseit azok céljával, a benne foglalt Nemzeti hitvallással és történeti alkotmányunk vívmányaival összhangban kell értelmezni.” – mondja ki az Alaptörvény R) cikk, (3) bekezdése. Az Alaptörvény mindezen túl azonban nem ad semmiféle meghatározást a történeti alkotmány vívmányait illetően, így az Alaptörvény nevezett passzusának tartalommal való megtöltésére, mint az alkotmányértelmezés kizárólagos letéteményesére, az Alkotmánybíróság jogosult.

Dolgozatom geneziséét az Alaptörvény hivatkozott fordulata jelenti. Célja e cikk jelentőségének és gyakorlatba ültethetőségének feltárása, és az Alkotmánybíróság alkotmányértelmező tevékenységéből kiindulva két kérdés felvetése és lehetséges megválaszolása: Mit tekinthetünk a történeti alkotmány vívmányainak, illetve az R) cikk (3) bekezdésének értelmezése során az Alkotmánybíróság milyen távlatokat nyithat meg funkciójának betöltése során?

Álláspontom szerint a történelem jelen pontján e kérdések minden kétséget kizáró, pontos megválaszolása nem feltétlenül lehetséges, mégis behatárolható az a közeget, melyben mindkét kérdés értelmezhető és értelmezendő.

E közeget feltérképezéséhez górcső alá kell vonnunk a történeti alkotmány fogalmát, és természetesen országunk történeti alkotmányát. Szükséges továbbá, hogy nemzetközi kitekintéseket tegyünk, különös figyelemmel a Francia *alkotmányos tömbre*, mely az 1789-es Deklarációig nyúlik vissza. Szűkítve a kört, az Alkotmánybíróság joggyakorlatát és az R) cikk (3) lehetséges értelmezésének szélsőségeit kell vizsgálnunk. A két szélsőséges értelmezés egyik oldala szerint egész a Vérszerződés eszmeiségéig kell visszanyúlnunk, s ezen eszmeiséget élő, alkotmányos rendszerünkre ható erőként kell értelmeznünk. Az érem másik oldala szerint a „történeti alkotmány vívmányai” fordulatot szűken kell értelmeznünk, s az Alkotmánybíróság, fennállása óta kimunkált joggyakorlatára kell vonatkoztatnunk.

Magyarország történeti alkotmányának megismerése, több nemzetközi kitekintés, illetve az Alkotmánybíróság joggyakorlatában való elmélyedés, és egy alkotmánybíróval folytatott interjú után, álláspontom szerint a helyes értelmezés valahol a kettő között húzódik.

Végezetül arra a következtetésre jutottam, hogy az Alkotmánybíróságnak az R) cikk (3) bekezdése által nyitott távlatokon keresztül, az Alaptörvényből fakadó, ugyanakkor abban közvetlenül meg nem jelenő értékeket, szemléletmódokat kell alapul vennie egy adott alkotmányos probléma értelmezésekor, mely értelmezés során a kiindulópont természetesen maga az Alaptörvény. Jelentősége és lehetséges gyakorlati szerepe elsősorban nem a múltban keletkezett, a történeti alkotmány részét képező, ugyanakkor mára már hatályon kívül helyezett törvények újraélesztésében rejlik. Célja sokkal inkább olyan értékek megtalálása és felhasználása, melyek a haladást útján nem gátolják alkotmányfejlődésünket, mégis képesek arra, hogy a stabilitás medrében tartsák azt.

VÉGH NÁNDOR

Az adatvédelem intézményi változásának problémái Magyarországon

(KONZULENS: DR. TÓTH JUDIT — DR. SÜLYOK MÁRTON)

Dolgozatom célja, hogy bemutassam a közelmúltban bekövetkezett információs alapjogokat érintő lényeges változásokat, különös tekintettel az adatvédelem intézményi oldalára vonatkozó rendelkezésekre. Milyen irányba halad a hazai adatvédelmi szabályozás, és megfelel-e ez „Nekünk”? A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény a maga korában európai szinten is kiemelkedőnek számított. Az új szabályozás tudja-e megfelelően biztosítani a korábban nyújtott védelmi szintet, megfelel-e az újabb kihívásoknak? Szükségszerű volt-e az átalakítás? Az Alaptörvény, valamint az Információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény (Infotv.) tükrében azt vizsgálom, hogy hogyan alakult át a korábbi szabályozás. A téma fontosságát az is jelzi, hogy a jogalkotó az Alaptörvényen túl, külön sarkalatos törvényben kívánta szabályozni. Mindez az átalakulás heves vitát váltott ki hazai és Európai Unió szinten is, amely kötelezettségszegési eljáráshoz vezetett.

Dolgozatomban elsősorban az alapjogvédelem intézményi oldalát elemzem, különös tekintettel az Adatvédelmi biztos és az Alkotmánybíróság gyakorlatára. Azt az 1992 és 2012 közötti húsz éves időszakot vizsgálom, amely az adatvédelmi ombudsman létrejöttétől egészen egy független hatóság, a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság megalakulásáig vezetett. Az intézményi modellváltás egyben szemléletváltást is jelent? Az Alaptörvény és az Információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló törvény megalkotásával az 1989-es alkotmánymódosítás során bekövetkezett adatvédelmi paradigmaváltás újraértelmezése történt? Dolgozatom első részében a magánszféra, *privacy* eszmétörténetét mutatom be, majd azokat a nemzetközi és Uniói rendelkezéseket, amelyek hatással vannak a hazai adatvédelmi szabályozásra. Ezt követően a biztos ajánlásait, állásfoglalásait és éves beszámolóit, valamint a Hatóság által hozott döntéseket vizsgáltam. A Hatóság függetlenségét ért kritikák és a lefolytatott kötelezettségszegési eljárás sem vezetett az Infotv. hatóság elnökéről szóló rendelkezés módosításához, amely szerint a hatóság elnökét a miniszterelnök javaslatára a köztársasági elnök nevezi ki.

Az adatvédelmi biztos megválasztásához korábban az országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata volt szükséges. Itt komoly legitimitációs kérdés merül fel, mivel az ombudsman eredetileg a kormánytól elkülönülten, az Országgyűlésnek tartozik felelősséggel. Ennek ellenére, véleményem szerint a Hatóság jobban el tudja látni az adatvédelemmel kapcsolatos feladatokat bírságotlasi jogköréből kifolyólag, és kötelező erejű határozatok kibocsátásával. Dolgozatom zárásaként igyekeztem egy, *de lege ferenda* javaslatot megfogalmazni, hogy e visszásság ellenére hogyan egyeztethető mégis össze a hatékony hatósági alapjogvédelem.

ZÁDORI TAMÁS

Változások a bíróságok belső igazgatásában

(KONZULENS: DR. TÓTH JUDIT – DR. SÜLYÖK MÁRTON)

A napjainkban felerősödött törvényalkotási folyamatok, valamint az Alaptörvény elfogadásából következő sarkalatos törvényi szabályozás megalkotásának következménye volt a bírósági szervezetrendszert megreformáló, az igazgatási tevékenységet új alapokra helyező jogi szabályozás megalkotása.

A téma szorosan kapcsolódik a bírói függetlenség érvényesüléséhez, amely érzékenyen reagál az igazgatási rendszer bármينemű módosítására, ha azok jelentős szervezeti vagy funkció elosztási szabályokat érintenek.

Kiindulópontként vizsgáltam a bírói függetlenség és a bírói igazgatás elméleti kérdéseit.

Az igazgatás történetének a bemutatásával képet kaphatunk arról, hogy a szervezetrendszer miként változott az elmúlt évtizedek alapján.

A dolgozat középpontjában az 1997. évi reformmal létrejött szervezetrendszer és a jelenlegi szervezetrendszer összevetése áll. Ehhez segítséget nyújt az Alkotmánybíróság által kialakított gyakorlat, valamint a nemzetközi szervezetek által készített állásfoglalások, jelentések értelmezése.

A téma vizsgálatánál, bemutatásánál nem lehet eltekinteni a nemzetközileg kialakult igazgatási modellek bemutatásától sem.

A kutatás következtetéseként elmondható, hogy a jelenlegi igazgatási rendszer sem megfelelő, egyes területeken még változtatásokra lenne szükség.

Végül a *de lege ferenda* javaslatban a dolgozat megpróbál egy lehetséges alternatívát kínálni bizonyos vonatkozásokban, amelyek a jelenlegi rendszer megerősítéséhez, megfelelő működéséhez szolgálhat alapul.

CZIBOLYA ÁGNES

Körjegyzőség – Közös hivatal

(KONZULENS: DR. JÓZSA ZOLTÁN – DR. SIKET JUDIT)

Dolgozatom témájául a közös önkormányzati hivatalokat választottam. Ezt a jogintézményt a közigazgatás reformja hívta életre, hiszen a korábbi Helyi önkormányzatokról szóló törvény minden egyes település számára – legyen az akár milyen apró is – biztosította az önálló önkormányzathoz való jogot, ezáltal egy nagyon széttagolt rendszert hozott létre. A szétaprózottságból eredően az ügyintézés színvonala településként eltérő, amellett, hogy a korábbi önkormányzati struktúra fenntartása és működtetése óriási költséggel is jár állam és önkormányzatok számára egyaránt. Az említett problémák megoldására alkotta meg a jogalkotó a közös hivatalok intézményét, mint kötelező társulási formát a 2000 fő lakosságszám alatti településeknek a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény keretében, felváltva a korábban intézményesült, nem kötelező társulási formát, a körjegyzőséget.

Dolgozatomban a hangsúlyt az új jogintézmény bemutatására helyezem, ugyanakkor fontosnak tartom a hasonló alapon még működő körjegyzőségek bemutatását, működésük jellemző sajátosságainak felvázolását, melyek sok szempontból mintaként szolgálhatnak a közös hivatalok számára.

Vizsgálódásom kiterjed arra is, hogy a települések lakóinak – mint a helyi önkormányzathoz való jogalanyainak - mindennapi életét mennyiben érintik ezen szervezeti átalakulások, vagyis a közös hivatalok, a járási hivatalok létrejötte.

A körjegyzőségekre és a közös hivatalokra vonatkozó jogszabályi környezet ismertetésének alapul vételével mutatom be mindkét hivatal alakítására és működésére irányadó szabályokat, melynek keretében hangsúlyozom a közös hivatalokkal kapcsolatosan a gyakorlat számára már nyilvánvalóvá vált hiányosságokat, pontatlanságokat. Ezen megállapításaim alátámasztására gyakorlati példákat is bemutatok, melyek nemcsak az önkormányzati érdekszövetségek által megfogalmazott véleményekből adódnak, hanem összeállításomban a gyakorlatban tevékenykedő szakemberek által felvetett kérdésköröket, problémákat is szerepeltetek, a velük készült interjú alapján.

Mivel a közös hivatal teljesen új jogintézményként kerül be az önkormányzati működés rendszerébe, így arról, hogy a tényleges megalakítás és a jövőbeni működés hogyan alakul, egyelőre még csak feltevéseink lehetnek. Azonban a korábbi helyi önkormányzatokról szóló törvény hasonló jogintézménye, a körjegyzőség mintaként szolgálhat a közös hivatali működéshez. Dolgozatomban azzal a kérdéssel is foglalkoztam, hogy mennyiben tekinthető jogelődnek, illetve mintának a közös hivatalok számára.

A körüljárt problémák és kérdések megvizsgálásának eredményeként arra a következtetésre jutottam, hogy a körjegyzőségek megfelelő mintaként szolgálnak a 2013. január 1-től felálló közös hivatalok számára, szervezett működésük, költséghatékonyaságuk, szakszerű feladatellátásukkal kapcsolatosan.

GULYÁS NÓRA

A Lisszaboni Szerződés hatása a nemzeti parlamentek szubszidiaritásvizsgálataira

(KONZULENS: PROF. DR. BLUTMAN LÁSZLÓ – DR. VÁRADI SZILVIA)

„... amit az egyes egyének saját erejükből és képességeik révén meg tudnak valósítani, azt a hatáskörükből kivenni és a közösségre bízni tilos.” (Quadragesimo anno kezdetű pápai enciklika)

A dolgozat témájának kiválasztásakor az a tény játszotta az elsődleges szerepet, hogy a Lisszaboni Szerződés 2009-es hatályba lépése óta a nemzeti parlamenteknek az európai jogalkotásban vállalt szerepe jelentősen megnőtt, vagyis egy igen jelentős eszköz került a tagállami törvényhozó szervek kezébe. Ezáltal azok az álláspontok, melyek korábban erőteljes demokráciadeficitet láttak megvalósulni az Európai Unióban, mostanra jóformán elcsendesedtek.

Dolgozatom első felében ennek a folyamatnak a fontosabb állomásaira, releváns mérföldköveire helyeztem a hangsúlyt, kezdőpontként a szubszidiaritás és arányosság elvének megjelenését tűzve ki. Lépésről lépésre haladva igyekeztem bemutatni annak az eljárásnak a fejlődését, mely végül az ún. early warning mechanism-ban teljesedett ki és amely jelenleg is teljesíti a Lisszaboni Szerződésben lefektetett szigorú, az Európai Unió kezét erősen megkötő elveket. Az elméleti fejezetben bemutatásra kerültek továbbá a vizsgálatokat gördülékenyebbé, gyakorlatiasabbá tételét elősegítő rendszerek (COSAC, IPEX).

A pályamunka második fele igyekszik a szubszidiaritásvizsgálatot gyakorlati oldalról megközelíteni, így a már elméletben felvázolt eljárás menetét egy már lezárult tanácsi rendelet hatáskörvizsgálatának (COM/2012/0130) részletes elemzésével tettem teljes körűvé. Ebben a fellelhető tagállami véleményektől a megjelent szakcikkekén át a végső jelentőség minden citátum a szubszidiaritás elvének hangsúlyosságát erősíti; a Lisszaboni Szerződéssel a nemzeti parlamentek nagy lépést tettek az európai unió jogalkotás felett gyakorolt felügyelet tekintetében.

Kutatásom során fontosnak tartottam, hogy a dolgozat *de lege ferenda* javaslatot is magában foglaljon, megpróbálva ezzel megoldási javaslattal szolgálni a szubszidiaritásvizsgálatok azon pontjai tekintetében, ahol az eljárás megbicsaklik; példának okáért a nemzeti parlamentek kezébe adott kettős szankciós lehetőség.

KECSKÉS TAMÁS

A többes állampolgárok diplomáciai védelme

(KONZULENS: DR. SCHIFFNER IMOLA)

A diplomáciai védelem a nemzetközi jog tudományának örökzöld témája, ami elsősorban azzal magyarázható, hogy történetileg is a legelső, és sok esetben még a mai napig is az egyetlen lehetősége az egyennek arra, hogy a nemzetközi jog alapján igényt érvényesítsen. A jogintézménnyel kapcsolatos szabályok kodifikációjára a mai napig nem került sor annak ellenére, hogy már a múlt század elején megkezdődtek az erre irányuló munkálatok. Az államok közötti érdekellentétek azonban megakadályozták a kodifikációs tevékenység eredményességét, és a kérdés fontossága ellenére egy időre háttérbe szorult. Az elmúlt húsz évben azonban ismét napirendre került a diplomáciai védelemmel kapcsolatos szabályok kodifikációja, és ennek eredményeként 2006-ra elkészült a Nemzetközi Jogi Bizottság a kérdést szabályozó végleges egyezménytervezete.

Mivel a diplomáciai védelem nyújtásának alapvető feltétele, hogy a sérelmet szenvedett egyén állampolgára legyen annak az államnak, amely őt védelemben szeretné részesíteni, kiemelten fontos szerepet kap annak tisztázása, hogy ki is tekinthető az adott ország állampolgárának. Alapvetően az a kérdés merül fel, hogy elegendő-e pusztán a formális állampolgárság, vagy szükséges, hogy az állam és polgára között tényleges és szoros kapcsolat álljon fenn. Utóbbi esetben az is kérdés, hogy mikor tekinthető az egyén és állama közötti kapcsolat ténylegesnek és szorosnak.

Az állampolgárság követelményéből értelemszerűen fakadó kérdés, hogy mi a helyzet a kettős, sőt a többes állampolgárokkal. Ez a probléma napról napra egyre nagyobb jelentőséggel bír, hiszen míg korábban a többes állampolgárságot egy „ördögtől való” jelenségnek tartották, amit lehetőség szerint ki kell küszöbölni, addig mára előfordul, hogy egyes országok nem csak túrikk, hanem kifejezetten támogatják is azt. A határok fizikai és jogi értelemben is átjárhatóbbá váltak, ami kedvez a migrációs folyamatoknak és ezáltal a többes állampolgárság kialakulásának. A többes állampolgárság jelensége azonban bonyodalmakat okoz, amelyekre a jognak megoldást kell találnia. Egyik ilyen problémás terület épp a többes állampolgárok diplomáciai védelme, vagyis, hogy mik a feltételei annak, hogy a többes állampolgár diplomáciai védelemben részesüljön, ha részesülhet egyáltalán. A dolgozat esetekkel megvilágítva taglalja azokat a megoldásokat, amelyeket a probléma megoldására alkalmaztak. Ezt követően derül fény arra, hogy miért bír ma kiemelt aktualitással a dolgozat témájával szolgáló kérdés mind nemzetközi, mind magyar szempontból egyaránt. Az Egyesült Államok által meghirdetett terror elleni harc ugyanis életre hívta a kérdést, hogy miként lehet védelemben részesíteni azokat a muszlim országokból a nyugati országokba áttelepült egyéneket, akik megőrizve eredeti állampolgárságukat honosítás révén az új „haza” állampolgárságát is megszerezték. Magyar szempontból pedig az a kérdés merül fel, hogy a kedvezményes honosítás révén magyar állampolgárságot szerző személyek esetén mennyiben lehet a diplomáciai védelem eszköze a határon túli magyarok iránti alkotmányban rögzített felelősségvállalásnak.

A dolgozat mindenekelőtt a Nemzetközi Jogi Bizottság kodifikációs munkája során keletkezett előkészületi anyagokra támaszkodik kiegészítve a dolgozat tárgyával foglalkozó bírósági döntésekkel. A témát aktualitása és fontossága ellenére a jogirodalom igencsak elhanyagolja, és a dolgozat épp ezt az űrt kívánja betölteni, természetesen a kérdéssel foglalkozó kevés munka minél szélesebb körű felhasználásával.

A dolgozat végső célja egy a kérdést szabályozó *de lege ferenda* javaslat kidolgozása a kutatási eredmények tükrében.

KEREKI ÁDÁM

A terrorizmus finanszírozása az állam nemzetközi jogi felelősségének tükrében

(KONZULENS: DR. SZALAI ANIKÓ)

Dolgozatomban a terrorizmus finanszírozási módjait tártam fel, megvizsgálva, hogy mely esetekben állhat fenn az állam nemzetközi jogi felelőssége. Kutatásaim során mindenekelőtt egy rövid történeti kitekintés során felvázoltam a terrorizmus gyökereit. Ezt követően az egyes nemzetközi egyezmények valamint nemzeti jogszabályok által alkalmazott terrorizmus fogalmakat vizsgáltam. Az itt szerzett tapasztalatok alapján arra a következtetésre jutottam, hogy szükséges egy saját fogalom megalkotása. Ennek érdekében ötvöztem a Susan Tiefenbrun és Paul Pillar által alkalmazott kereteket, és a nemzetközi illetve nemzeti szabályozások segítségével megtöltöttem tartalommal.

Ezen megállapítások után kerülhetett sor a dolgozat központi elemét képező finanszírozási módok megállapítására. A munka során több tanulmány rendszerezését is figyelembe vettem, azonban a leglényegesebb adatokat a gyakorlati példák szolgáltatták. A vizsgálataim során megállapítottam, hogy alapvetően két formáját lehet elkülöníteni a terrorizmus finanszírozásának: az állami valamint a magán támogatások rendszerét. Az állami felelősség szempontjából legfőképp az első finanszírozási forma tekinthető relevánsnak, ezért a kutatásaim során kiemelt figyelmet fordítottam rá. A helyes következtetések érdekében szükségesnek véltem az ENSZ Biztonsági Tanácsának határozatait illetve a Nemzetközi Bíróság döntéseit áttekinteni. Ezek alapján megállapítottam, hogy a terrorizmus finanszírozásának betudhatóságának megállapítása egyes esetekben rendkívül bonyolult lehet, ugyanakkor a BT Határozatok valamint a különböző jogesetek megfelelő támpontot nyújtanak ahhoz, hogy eligazodjunk a rendszerben.

KIS PETRA

Jegyző: az állami és önkormányzati igazgatás metszéspontjában

(KONZULENS: DR. JÓZSA ZOLTÁN – DR. SIKET JUDIT)

Gyakran felvetődik a kérdés, hogy ki is a jegyző valójában. Funkció? Megbízás? Tisztség? Megnyugtató válasz hiányában deklarálnak, hogy elsősorban nem foglalkozás, hanem sokkal inkább hivatás. Helyét, szerepét tekintve meghatározó tényezője a helyi igazgatásnak, jogállását tekintve „az önkormányzat embere”, feladatköre azonban döntően az államigazgatás helyi szintjével azonosítható, vagyis tekinthetjük az „állam emberének”. Ebből adódik kettős szerepe is, hiszen feladata egyrészt az államigazgatási-hatósági- jogkörök gyakorlása, a hatáskör elsődleges címzettjeként, másrészt az ő felelőssége elsődleges a helyi önkormányzat törvényes működésében, a polgármester mellett ő is felelős a gazdálkodás szabályszerűségéért, a testületek működésének törvényes voltáért, az önkormányzati hatósági ügyekben a jogszerű eljárásért.

Pályamunkámban a jegyző jogállásával, a jegyző sajátos feladatkörével kapcsolatos legfontosabb változásokat állítom a középpontba - a XIX. század utolsó negyedének szabályozásától egészen napjainkig. Kiemelten foglalkozom az új intézményi megoldásokkal, az esetlegesen felmerülő problémákkal.

Magyarországon a 2011-es és a 2012-es év az önkormányzati igazgatás területén jelentős módosulásokat hozott, melyek eredményeként új önkormányzati törvény és új köztisztviselői törvény született, a *2011. évi CLXXXIX. törvény, Magyarország helyi önkormányzatairól*, és a *2011. évi CXCV. törvény a községi tisztviselőkről*. 2013. január 1-jétől újra felállításra kerül az 1984. január 1-jével megszüntetett járási rendszer, mely új alapokra helyezi a jegyző feladat-és hatáskörének rendszerét.

Dolgozatomban bemutatom a jegyzői tisztség kialakulásának történeti alakulását, szabályozási hátterét és a változások fontosabb mérföldköveit. A jegyzői tisztség betöltésére vonatkozóan felvázolt dilemmák a különböző korszakokban érvényesülő törvényi szabályozás hiányosságaira, illetőleg a közigazgatási rendszerek centralizációs sajátosságaira is visszavezethetők.

A rendszerváltás eredményeként létrejött decentralizált helyi önkormányzati rendszerben a jegyző önkormányzati igazgatásban és az államigazgatás helyi szintjére telepített feladatok ellátásában betöltött szerepe meghatározásra került, a köztisztviselői jogviszony törvényi szabályozása a jogállására vonatkozó további kérdéseket is rendezte. Az elmúlt közel egy éves időszak jogalkotása fordulatot jelent mind a jegyzői jogállás tekintetében mind pedig a hatáskörére vonatkozóan - gondoljunk csak a munkáltatói jogkör polgármester által történő gyakorlására és a járási hivatalok felállítására.

Ezen változásokat, a kialakult véleményeket, valamint a gyakorlat szempontjából már megfogalmazható problémákat gyakorlati példákkal illusztrálva, szakmai tapasztalatok összegezésével érzékeltetem.

BÓTA ZSUZSANNA

Az MNV Zrt., avagy az állami superholding társasági jogi analízise

(KONZULENS: DR. HABIL. PAPP TEKLA)

Dolgozatom témája a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zártkörűen működő Részvénytársaság társasági jogi szempontok szerinti elemzése. Témám aktuális, hiszen az MNV Zrt. jelenlegi szervezetrendszere csupán két éve létezik, annak részletes elemzésére még nem került sor abból az aspektusból, hogy a rá irányadó normák mennyiben mutatnak egyezést vagy hasonlóságot a részvénytársaság általános társasági jogi szabályaival.

A vagyonkezelő sajátos jogállása és tevékenysége miatt egy speciális jogszabály, a Vagyontörvény rendelkezései jelentik a rá vonatkozó jogforrások első szintjét. Mivel azonban a társaság részvénytársasági formában működik, a társasági jog általános szabályai is előtérbe kerülnek. Ez a kettősség több kérdést vet fel: felmerült bennem, hogy ha van egy speciális jogszabály, akkor mennyire érvényesülnek az általános jogszabályi rendelkezések? Kiindulópontom az, hogy a Vagyontörvény több ponton eltér a Gt.-től, illetve a Ctv.-től, de mi lehet e különbségek indoka? Mennyiben tér el az MNV Zrt. szervezetrendszere egy tisztán Gt. alapján működő társaság szervezetétől?

Dolgozatom hiánypótló szándékkal készült, hiszen e témát társasági jogi szempontok alapján még nem dolgozták fel, így célom, hogy ebből a megközelítésből tudjam bemutatni az állami vagyonkezelés legfőbb bástyját.

Dolgozatom első részében az állami tulajdonra vonatkozó joganyagot tekintem át. Ennek eredményeképpen megállapítható, hogy a hatályos jogszabályok nem definiálják a nemzeti vagyon fogalmát és nem használnak egységes terminológiát sem. A jövőben ennek orvoslása nem mellőzhető. Ezt követően az MNV Zrt. megalakulásának körülményeit, kezdeti szervezetének rövid bemutatását, valamint társasági jogi jellemzőinek analízisét végzem el. Dolgozatom leghangsúlyosabb része a 2010. évi LII. törvénnyel létrejött szervezetrendszer vizsgálata, amelynek során a klasszikus értelmezési módok (nyelvtani, logikai, rendszertani és teleologikus értelmezés) és egyéb kutatási módszerek (összehasonlító elemzés) segítségével vetem össze a Vagyontörvény rendelkezéseit az általános társasági jogi szabályokkal. Kísérletet teszek a specialitások, különbségek és azonosságok kiemelésére, valamint azok megindokolására is.

Kutatásaim eredményeképpen megállapítható, hogy az MNV Zrt. szervezetrendszere alapvetően megfelel a Gt. által felállított kritériumoknak, ám több ponton eltérést találunk. A differenciák nagyobb részét a társaság speciális jogállása, valamint az általa ellátott feladat indokolja, más része azonban szükségtelen különbség, így azok felülvizsgálata indokolt.

Munkám összefoglalásaként három koncepciót vázlok fel, amelyek a jövőben az állami vagyonkezelés terén járható utat jelenthetnek. A jogalkotó döntésétől függ, hogy milyen elvi alapon építi fel a rendszert, ezen múlik az MNV Zrt. sorsa is. Éppen ezért nem a társaságnál felmerülő egyes problémákra kínálok megoldási javaslatokat, hanem komplex módon az állami vagyonkezelés jövőbeli lehetőségeit veszem sorra.

KÁLMÁN RENÁTA

Az örökbefogadás, különös tekintettel a nemzetközi örökbefogadásra

(KONZULENS: DR. HEGEDŰS ANDREA)

Tanulmányom megírását több személyes momentum is inspirálta, ezek közül azonban csak a két legmeghatározóbbat emelném ki. Az egyik, nagymamám munkahelyéhez, a Jász- Nagykun Szolnok megyei Gyermekvédelmi Intézet és Gyermekotthonhoz kapcsolódik, ahol gyerekkorom jelentős részét töltöttem, és ahol már fiatalon szembetaláltam magam család nélküli gyermekekkel és ezáltal az örökbefogadás fontosságával. A másik kapcsolódási pont egy közeli barátom családjához kötődik, akik néhány évvel ezelőtt fogadtak örökbe egy tinédzser lányt, aki azóta teljes jogú tagja lett a családnak.

Ezen emlékek és a későbbi jogi ismeretek birtokában jutottam arra a döntésre, hogy mélyebben szerettem volna megvizsgálni az örökbefogadás jogintézményét hazánkban, illetve külföldön is. A dolgozatom sikeres elkészítése érdekében kutatásomat a témához kapcsolódó jogi dokumentumok vizsgálatával kezdtem, majd számos szakirodalom, tanulmány, elemzés elolvasásával igyekeztem felmérni a jogtudomány jelenlegi álláspontját a témában. Mivel e jogintézmény a gyakorlatban érthető meg igazán, ellátogattam a JNSz megyei Gyermekvédelmi Intézet és Gyermekotthonba, hogy bepillantást nyerhessek a „gépezetbe” valamint, hogy az ott dolgozó szakemberek véleményét és tapasztalatait megismerhessem, s engedélyükkel bele is építhessem a tanulmányomba.

A kellő ismeretanyag összegyűjtését és rendszerezését követően alkottam meg azt a logikai vázat, amelyre tudományos munkámat felépítettem. Ez alapján egy rövid eszmetörténeti bevezetőt követően a hazai és a nemzetközi örökbefogadási szabályozást ismertettem, áttekintve a Gyermek Nemzetközi Örökbefogadásáról szóló Hágai Egyezmény főbb rendelkezéseit, melyhez képest figyelemmel voltam néhány ország – valamely szempontból átlagostól eltérő – örökbefogadási gyakorlatának sajátosságaira. Ezt követően konkrét statisztikai adatokkal és jogesetekkel támasztottam alá a korábban ismertetésre kerülő elméleti anyagot.

A hatályos szabályozás mellett figyelemmel voltam az új Ptk. Családjogi Könyvében elhelyezendő, az örökbefogadás témáját érintő *de lege ferenda* elképzelésekre. A téma feldolgozását követően keletkezett benyomásaim alapján, a jogalkotás és a jogalkalmazás esetleges problémáira is igyekeztem rávilágítani, mellyel kapcsolatos önálló gondolataimat az aktuális részekhez beépítve helyeztem el. Ezek közül kiemelném azonban, hogy bár az örökbefogadásra vonatkozó hazai szabályozás, a családi jog egyik leggyakrabban változtatott területe, mégis javaslatot teszek a magyar családok külföldről történő örökbefogadását jobban elősegítő, és a gyakorlat által is preferált ilyenfajta örökbefogadások támogatására.

MOLNÁR ERZSÉBET

Az ajánlat jogintézményének szabályozása a hazai és a nemzetközi joggyakorlat tükrében

(KONZULENS: DR. BLAZOVICHNÉ DR. GELLÉN KLÁRA — DR. BÓKA JÁNOS)

A szerződés létszakaszainak vizsgálata során annak létrejövetele az első lépcsőfok, így elengedhetetlen foglalkozni azzal a problémával, hogy egyáltalán mikor tekintünk egy szerződést létrejöttnek ahhoz, hogy azt követően annak érvényességét, hatályosságát vizsgáljuk? A dolgozat e tételből kiindulva foglalkozik a szerződéskötés folyamatának de iure kezdő momentumával, az ajánlattétellel, részletesen vizsgálva annak hatályosulását, az ajánlati kööttség intézményét, valamint az elfogadó nyilatkozatot és mindezekkel kapcsolatban felmerülő jogelméleti problémákat, így például a halál tényének az ajánlat hatályára történő kihatását, az elfogadó nyilatkozat hatályosulásának koronként és jogrendszerenként eltérő szabályozását, avagy a határozatlan ideig fennálló ajánlati kööttség problematikáját korabeli és hatályos jogesetek tükrében. E tekintetben összehasonlító jelleggel felhasználásra kerültek a hatályos joganyag mellett a Magyarországon 1853-ban hatályba lépett Osztrák Polgári Törvénykönyv, az 1875-ös Kereskedelmi Törvény, valamint az 1928-as Magánjogi Törvényjavaslatunk vonatkozó rendelkezései is.

A dolgozat foglalkozik az ajánlati kööttség megsértéséből eredő jogkövetkezményekkel, melyre tekintettel, e körben kísérletet tesz egy optimális, logikus és minden lehetséges esetre kiterjedő méltányos, mind dogmatikai, mind pedig gyakorlati szempontból elfogadható és alkalmazható felelősségtani rendszer kidolgozására.

Mindemellert a dolgozat tárgyát képezi az ajánlattételre történő felhívás, mint az ajánlat jogintézményéhez szorososan kapcsolódó, tipikusan azt megelőző dogmatikai konstrukció, valamint e jogintézmény tekintetében esetlegesen felmerülő felelősségtani kérdések jogelméleti vizsgálata is.

A dolgozat célja egy átfogó kép nyújtása az ajánlat, ajánlati kööttség jogintézményének hatályos, valamint az új Polgári Törvénykönyv Javaslat szerinti szabályozás tükrében, nemzetközi jogösszehasonlító jelleggel. Cél továbbá a jogintézmény tanulmányozása során felmerülő dogmatikai kérdések, jogrendszerenként eltérő szabályozási metodikák bemutatása, és *de lege ferenda* mind jogintézményi, mind felelősségtani szempontból egy helyesnek vélt szabályozási konstrukció melletti állásfoglalás.

NÉMETH KAMILLA

Az építési közbeszerzési eljárás a 2011. évi CVIII. törvény fényében

(KONZULENS: DR. FARKAS CSABA)

Dolgozatomban azt kívánom bemutatni, hogy a jelenlegi Magyarországi jogszabályi környezetben hogyan alkalmazzuk a 2011. évi CVIII. törvény (új Kbt.) építési beruházásokra vonatkozó részeit a gyakorlatban, illetve milyen lehetőségek merülnek fel a jogszabály és a kapcsolódó rendeletek egyszerűsítése felé.

Minden ország a saját fejlődési útját járja be közbeszerzési eljárásának kialakításakor. Ennek ellenére vannak általánosan elfogadott alapelvei is a közbeszerzési gyakorlatnak.

Amikor egy ország közbeszerzését vizsgáljuk, nem lehet figyelmen kívül hagyni az uralkodó gazdasági-társadalmi és jogi viszonyok bemutatását sem. Mindezen szempontokat figyelembe véve Magyarország közbeszerzési eljárásának elemzését is a jelenlegi gazdasági-társadalmi viszonyok bemutatásával kezdem, amely során a legnagyobb hangsúlyt a közbeszerzési eljárás ajánlattevők általi megítélésére és az építőipar jelenlegi helyzetének bemutatására helyezem.

Ezt követően térek ki az építési közbeszerzési eljárás gyakorlatban történő bemutatására, mely során az eljárás – ajánlattevői oldalról tekintve – legfontosabb állomásait mutatom be. Ezen elemzés során az elméletben és a gyakorlatban felmerülő ellentmondások bemutatása kerül előtérbe, mely során javaslatokat is teszek ezen eljárási anomáliák feloldására. Természetesen nagyon nehéz ugyanannak a problémának a megoldását az ajánlattevői és az ajánlatkérői oldalon is megnyugtatóan rendezni. Ezért ezeknél a pontoknál jelzem, hogy az adott probléma feloldása ellentmondást szülhet a két oldal között, főként a felelősségi körök megosztása tekintetében.

A dolgozatom végkövetkeztetése az, hogy Magyarországon a jogszabályi környezetnek köszönhetően a közbeszerzés helyzete európai mértékkel mérve modern és megfelelő keretet nyújt a jogszerű eljárások lefolytatásához. Ennek ellenére a gyakorlati megvalósítás még sokszor problémákba ütközik, mert sem az ajánlattevők sem pedig az ajánlatkérők oldaláról nincs megfelelő hozzáállás a modern és innovatív közbeszerzési gyakorlat kialakítása felé. Ezért javaslom két talán legfontosabb célként – a dolgozatomban bemutatott tanulmányokkal összhangban – hogy törekedni kell az ajánlatkérői oldal nagyobb ellenőrizhetőségére és az ajánlattevői oldal jobb szakmai felkészültségére.

SZABÓ NÓRA KATALIN

A házasság és a bejegyzett élettársi kapcsolat jogintézményének összehasonlítása

(KONZULENS: DR. HEGEDŰS ANDREA)

Az általam elkészített dolgozattal azt a célkitűzést kívántam megvalósítani, hogy minél átfogóbb és kimerítőbb összehasonlítást végezzek a több ezer éves egyházi és több száz éves világi kultúrával rendelkező házasság intézménye és a hazánkban külföldi előzmények alapján újonnan bevezetett modernkori jogintézmény, a bejegyzett élettársi kapcsolat vonatkozásában.

Kontrasztba állítottam a két jogintézményt annak szem előtt tartásával, hogy a házasság hagyományosan egy férfi és egy nő önkéntes szövetségét jelenti, ezzel szemben a bejegyzett élettársi kapcsolatot hazánkban kifejezetten az azonos nemű párok számára alakították ki azzal a céllal, hogy az egyenjogúság, az egyenlő bánásmód és a diszkrimináció-tilalom jegyében immáron a meleg és leszbikus pároknak is része lehessen mindazon jogokban, előnyökben és kötelezettségekben, amelyek mindeztidőig kizárólag a külön nemű párok számára voltak biztosítva a házasságkötés által.

Az egyes fejezeteken keresztül részletekbe menően vizsgálat tárgyává tettem a két jogintézményt, az egymáshoz viszonyított rendszerbeli elhelyezkedésüket, a fogalmukat, a létrejöttük egyes állomásait, az érvényességi feltételeiket, a családjogi, valamint a polgári jogi joghatásaikat, végül a megszűnésüket, illetőleg a megszüntetésüket. Az összehasonlító elemzés során párhuzamba állítottam az iménti szempontrendszer alapján a házasság és a bejegyzett élettársi kapcsolat közti hasonlóságokat, valamint kiemelem a két jogintézmény különbségeit.

Végül az utolsó részben – a teljesség igénye nélkül – arra vállalkoztam, hogy a dolgozati témám nemzetközi aspektusait is megvilágítsam, hiszen így látható a maga teljességében az a – már-már globálisnak mondható – liberalizálódási folyamat a homoszexualitás és a saját nemükhöz vonzódó személyek irányában, amely egyfajta kényszerhelyzetbe hozta az egyes állami jogalkotókat, hogy valamiképpen – adott esetben egy adekvát jogi szabályozás révén – reagáljanak a társadalomban végbemenő ez irányú változásokra. Az összehasonlításokból kitűnik, hogy az egyes külföldi jogalkotók eredetileg meglehetősen eltérő jogi konstrukciókat kreáltak, amelyek aztán az idő múltával egyre inkább liberalizálódtak és ezáltal tartalmilag is egyre közelebb kerültek egymáshoz.

IVANICS DORINA

A termékmegjelenítés

(KONZULENS: DR. BLAZOVICHNÉ DR. GELLÉN KLÁRA)

Az általam választott téma a termékmegjelenítés szabályozása és alkalmazása. A téma választásában szerepet játszott, hogy a termékmegjelenítés kérdésköre véleményem szerint a közeljövőben gazdaságilag egyre nagyobb szerephez jut és ezért jogi szabályozása is egyre nagyobb jelentőséggel bír. Ebből kifolyólag érdemes az adott terület történetét és a jogi szabályozását is megvizsgálni nemzeti és nemzetközi szinten is.

A téma mélyebb vizsgálatát alapvetően az általam kiválasztott államok jogforrásainak és szakirodalmainak elemzésével végeztem el. A dolgozatomban külön fejezetben tárgyalom a magyar szabályozást, a francia szabályozást és az amerikai szabályozást is. A magyar és a francia vizsgálat során párhuzamot vonok az Európai Unió Audiovizuális Médiaszolgáltatásokról szóló irányelv szabályrendszere és a tagállami szabályozások között, elemzésre kerül, hogy a két tagállam milyen módon építette bele a joganyagába az adott irányelvet. Ezen túl az Egyesült Államok joganyagának vizsgálata két okból bír nagy jelentőséggel a témában. Az egyik az, hogy a kereskedelmi közlemény ezen fajtájának történeti gyökerei az Egyesült Államokba vezetnek vissza, a másik pedig, hogy érdemes egy olyan szabályozást is megvizsgálni, amelyre az AVMS Irányelv nincs hatással. A három különböző szabályozás összehasonlításából lehetséges többfajta konklúzió levonása is. Ezek vizsgálatát követően javaslatot teszek arra, hogy melyek azok a szabályozási sajátosságok az egyes általam vizsgált államokban, amelyet esetlegesen a magyar szabályozásnak érdemes lenne átvennie.

A joganyagok vizsgálatát követően a dolgozatomban kitérek a termékmegjelenítés gyakorlatban történő alkalmazására is és a Médiatanács által készített több elemzést alapul véve bemutatom, hogy az új Médiatörvény hatálybalépésétől az egyes kereskedelmi csatornák, hogyan éltek a termékmegjelenítés alkalmazásával, mennyire tekinthető megfelelőnek a szabályozás gyakorlati szempontból, valamint, hogy milyen esetleges jogsértések és szankciók születtek az elmúlt két év folyamán.

PÉNZES ERNŐ – MIKLÓS GERGŐ

Eredeti vagy mégsem? Gondolatok az eredetiség és a képzőművészet szerzői jogi vonatkozásairól

(KONZULENS: DR. MEZEI PÉTER)

Választásunk nem véletlen esett ezen félreeső és véleményünk szerint keveset kutatott területre. A cselekmény önmagában egy vékony mezsgyéje a jogellenesség (hamisítás, csalás) és a művészet találkozásának.

Munkánkban arra próbálunk rámutatni, hogy a cselekmény sokkal nagyobb károkat tesz, mint azt első megítélésre gondolnánk. Csak példaként említeném meg Wolfgang Beltracchi ügyét. Tavaly ősszel ítélték hat év börtönre 14 nagynevű művész festményének meghamisítása miatt Beltracchit. Eredetileg 55 festmény esetében merült fel a gyanú, hogy hamisítvány, de végül 14 kép miatt marasztalták el társaival. Ami lényeges, hogy a képekért összesen 16 millió eurót követelt, gyűjtőket, galériásokat, értékbecslőket, sőt múzeumokat károsított meg. A hamisítványok miatt keletkezett kárt összesen 34 millió euróra becsülték, amihez zárójelben hozzátennénk, hogy interjúban később az elítélt azt nyilatkozta, valójában akár több ezer hamis képet is piacra dobhatott 35 éves pályafutása alatt. Azt gondoljuk, hogy a mai társadalomban ez nem megengedhető és erre megoldást kell találnunk.

Ezek viszont csak az anyagi károk. Itt még nem beszéltünk arról, hogy milyen sérelmek keletkeznek a szerzők jogaiban és az esetlegesen felmerülő tudományos megítélésekben.

A technikai fejlődést, mint faktort szem előtt tartva vizsgáltuk a jelenlegi helyzetet és az évek során megismert jogeseteket – a műgyűjtés a tizennyolcadik századra divattá, szenvedéllyé vált, rengetek másolat és hamisítvány cserélt gazdát a mű származásának igazolása nélkül, 200 éven keresztül a hamisítványok is eredetinek számítottak, ennek tudatában – hogy egy olyan munkát állítsunk össze, mi hangsúlyozza a jelenlegi helyzetet. Vizsgálataink kitértek a digitalizálás folyamatára is, mi egyben segítség a hamisítóknak és az eredetiséget megállapító szakértőknek is. Górcső alá vettük többek között a radiokarbonos kormeghatározást, termolumineszcenciás elemzést és még sok más lehetőséget mi segítségünkre lehet a hamisítás elleni "harcban".

Párhuzamba állítjuk a másolást a hamisítást és a többszörözés egyéb lehetőségeit megvilágítva és egyértelművé téve miért is kell a témára komoly figyelmet fordítani.

NAGY RENÁTA

Digitalizálni, vagy nem digitalizálni?! Ez, itt a kérdés.

– Az írott mű kezelésének jogi problematikája

(KONZULENS: DR. MEZEI PÉTER)

Sokan közülünk még analóggént tekintünk magunkra a már egyre digitálisabbá váló világunkban. Online könyvtárak, virtuális múzeumok, az információk határtalansága a világhálón. Gépek és az informatikai megoldások által folytatott élet, és értékörzés. De valóban megőrizhetők szellemi értékeink?

Munkámban, amellett, hogy elsősorban a magyar szerzői jogi és könyvtárügyi szabályozásra helyezem a hangsúlyt, óhatatlanul bele-bele nyúlok a nemzetközi és közösségi jogszabályozásba. Így a dolgozat elején egy történeti vázlatot lehet majd találni, a magyar szerzői jog első törvényi szabályozásától kiindulva napjainkig, s az adott időszaknak megfelelően kitekintést olvasni a hazánkra tett hatások vonatkozásában a nemzetközi egyezményekről és szerződésekről.

A fő védendő jogosultság: az írott művekre alapított szerzői jog. Azonban a jog keretein kívül ki kívánok lépni, és fel kívánom hívni a figyelmet a digitalizált dokumentumok anyagi-gazdasági, informatikai és egy-szersmind a könyvtárosok napról napra felmerülő problémáira is.

A dolgozat komplexitása miatt szerteágazó, és magában foglalhatja a felszíniesség veszélyét, de megkockáztatható, hogy összességében ezek a problémák, ilyen tömörségben és mélységben sehol máshol nem találhatók meg.

Forrásaim 90%-ban folyóiratokban megjelent okfejtések, problémafelvetések mind jogászai, mind könyvtárosi szempontból. A könyvalapú szakirodalom hiányának oka egyszerű: egyáltalán nem, illetve nagyon kis százalékban lelhető fel magyar szakirodalom ebben a témában. A külföldi szakirodalom hiánya, alkalmazásának hanyagolása szándékos. A dolgozat a problémafelvetésen kívül kísérlet is, amellyel igazolni kívánom a téma hanyag kezelését, és szembeállítani annak fontosságával. . .

A kutatás végét újraszabályozási javaslatokkal, alternatív technikai megoldások foganatosításával, valamint a könyvtárosok véleményét alapul véve egy könyvtárügyi javaslattal zárom, kardoskodva ezzel egy időben az analóg világ értékeinek megőrzése mellett.

POZSÁR ZOLTÁN

A munkaviszony keretében létrehozott találmányok szabályozása

(KONZULENS: DR. TÖRÖCSIKNÉ DR. GÖRÖG MÁRTA)

A kutatás célja: A dolgozat megírása célkitűzéseként a munkaviszony keretében létrehozott – szolgálati és alkalmazotti – találmányok jogi szabályozását érintő kérdések vizsgálatát fogalmaztam meg, kitérve ezen jogintézmények magyar jogtörténeti fejlődésének mérföldköveire, jogrendszerbeli helyükre. Célom volt továbbá a fogalmi elemzés során megvizsgálni a találmányok szolgálatiságának kritériumait, és a velük való rendelkezési jogosultságot, összehasonlítva ezzel kapcsolatosan mind a munkáltató mind a munkavállaló jogait és kötelezettségeit. Ennek keretében feltárni szándékoztam az alkotói munka díjazása körében érezhető jogi visszásságokat. Munkám során rövid kitekintést tettem a kutatási szerződés jelenlegi és új Ptk. Javaslatában megjelenő szabályozására is.

A kutatás eredményei/következtetések: Kutatási célkitűzésemnek megfelelően mind a szolgálati, mind az alkalmazotti találmány szabályozási hátterét vizsgálat tárgyává tettem, feltárva a magyar jogalkotás kiemelkedő erényeit a szolgálati találmányok jogfejlődésében. A kutatás során megállapításra került, hogy bár a dolgozat tárgyát képező jogintézmények köztes helyet foglalnak el a munkajog és a polgári jog között, háttérjogszabályuknak a Ptk. tekinthető.

A fogalmi elemzés során az egyes fogalmi kritériumokat részletes elemzés alá vontam, elkülönítve ezzel a szolgálati és alkalmazotti találmányok tárgykörét, könnyen megállapíthatóvá téve ezáltal a munkaviszony keretében létrehozott találmányok kategorizálását.

A találmányok feletti rendelkezési jog vizsgálata során kitértem mind a szabadalmaztatás, a know-how-ként történő hasznosítás, mint a szabadalmi oltalomról történő lemondás lehetőségének elemzésére, utóbbi esetben rámutatva a feltaláló hátrányos jogi helyzetére.

A találmányi díjazás problémakörében feltártam a díjazás aktuális kérdéseivel kapcsolatos jogirodalmi elmentéteket, melyek főként a licencianalógia és annak alkalmazása körében merültek fel hatályos szabadalmi jogunkban.

SZALMA BORBÁLA

Mérnöki visszafejtés, mint az innováció hajtóereje?!

(KONZULENS: DR. TÖRÖCSIKNÉ DR. GÖRÖG MÁRTA)

Az innováció mindennapokban érezhető hatása megkérdőjelezhetetlen, s ebből következően a kapcsolódó jogi kérdések tisztázása egyaránt fontos a jogalkalmazó közönség és a jogtudomány képviselői számára. A tisztázatlan kérdések többnyire a know-how-hoz, valamint annak oltalmához kapcsolódnak. A know-how korlátozottan kizárólagos jellegű védelme okán, nem biztosít védelmet a független párhuzamos fejlesztővel és a mérnöki visszafejtéssel szemben. Mindezzel együtt a téma aktualitását annak hétköznapiasságában látom, ami egyfelől abból adódik, hogy szorosan kapcsolódik többek között a kutatás-fejlesztéshez, a technológia rohamos fejlődéséhez, az energiatakarékosságot célzó fejlesztésekhez, röviden a gazdasághoz; másfelől abban, hogy a gazdasági szereplők egy igen széles személyi kört ölelnek fel a kutatótól, a vállalatokon, a multinacionális cégeken át a termékek célközönségéig, azaz a fogyasztókig.

Mivel az innováció és minden, ami vele együtt jár, így a mérnöki visszafejtés is a gazdasági szférához kapcsolható, vizsgálható a kérdés egy más aspektusból, a verseny felől is. A potenciális befogadókörnyezet számára újat alkotni mindenképp előnyt jelent a jogosultnak a versenytársakkal szemben, legyen szó akár egy gyártási technikáról, akár egy konkrét árucikkről. Ebben, az innováció által generált, kiélezett versenyben foghatók meg igazán a mérnöki visszafejtés lényegi jellemzői.

Úgy vélem, a mérnöki visszafejtés a versenytárs titkos információinak jogosulatlan megszerzése alóli „kiskapu”, mely azonban – köszönhetően a versenyjogi szabályozásnak -, nem jelenti a rosszhiszemű másolás jogalkotó általi elismerését.

Az innováció gyakorlati jelentőségét és a már említett hétköznapiasságát tükrözi az Európai Unió Európa 2020 stratégiája, melyben a prioritások egyikeként a Bizottság az intelligens növekedést, vele összefüggésben pedig az Innovatív Európa megteremtését jelöli meg. A stratégia a haladás ösztönzésének eszközeként kiemelt kezdeményezésként fogalmazza meg a felsőfokú tanulmányokat végzettek arányának növelését; a kutatás-fejlesztés finanszírozási feltételeinek javítását; a nagy sebességű internet széleskörű hozzáférhetővé tételét; a munkaerő piac modernizálását; a rendelkezésre álló erőforrások hatékonyabb felhasználását; a szegénységgel fenyegetettek arányának csökkentését; valamint egy, a globalizációnak megfelelő iparpolitika létrehozását. Azt gondolom, hogy a stratégia előbbieken ismertetett pontjai is tükrözik az általam választott téma fontosságát és aktualitását.

Dolgozatomban ezen kérdéskör lényegi jellemzőinek bemutatására tettem kísérletet megvizsgálva a hatályos jogi szabályozást, a jogalkalmazási gyakorlatot és a jogirodalmat.

MIKES LILI – ÁGOSTON FLÓRA

Adalékok a szegedi joghallgatók pályaképének vizsgálatához

(KONZULENS: DR. ZAKAR ANDRÁS – DR. VISONTAI-SZABÓ KATALIN)

Pszichológiai (pályalektani) témájú felmérésünk elvégzésével, illetve dolgozatunk megírásával a hallgatói pályakép fontosabb összetevőinek áttekintésére vállalkoztunk. Mivel egyikünk sem folytat pszichológiai tanulmányokat, ezzel az empirikus kutatással próbáltunk a témakörhöz közelebb kerülni, témavezetőink támogatásával. Munkánk során 516 kitöltött kérdőív (első évfolyamon 178 fő, második évfolyamon 88 fő, harmadik évfolyamon 94 fő, negyedik évfolyamon 98 fő, ötödik évfolyamon 58 fő) állt rendelkezésünkre, amely a hallgatói létszám 51 %-a. A megfelelő összehasonlítás érdekében minden vizsgálati személy azonos kérdőívet töltött ki.

A pályalektani szakirodalom sokoldalúan vizsgálja a pályák kiválasztásának, a pályára való felkészülésnek és a későbbi szakmai beilleszkedésnek-tevékenységnek a körülményeit és mechanizmusait. Véleményünk szerint a joghallgatók pályafejlődésének fontos mutatója az indítékrendszer alakulása, a jogi pályák megítélése, még inkább a saját szakmai távlatokra vonatkozó elképzelések feltárása.

A felmérésünk során az indítékokra vonatkozóan megkérdeztük a jogi szakterület választásának indoklását, a döntés időszakát és a képzési hely kiválasztásának szempontjait. Különös hangsúlyt fordítottunk a döntést befolyásoló személyes tényezők feltárására. A jogász szakma megítélését illetően megtudtuk, hogy a hallgatótársaink szerint melyek a jó szakember ismérvei, a legnépszerűbb jogi pályák és anyagilag melyek a legvonzóbbak. Munkánk folyamán a saját jövőkéjükre vonatkozóan kitértünk arra is, hogy végzésük után hol kívánnak elhelyezkedni, megítélésük szerint mennyi idő után juthatnak álláshoz, mikor térül meg a tanulmányaikra fordított befektetésük, valamint milyen további feladatok elvégzését vállalják az eredményes szakmai működésük elősegítése érdekében.

Vizsgálati eredményeink összegzéseként elmondhatjuk, hogy a jogi tanulmányok során fokozatosan differenciálódik a hallgatók pályaképe, amely egyrészt megnyilvánul a sztereotípiák lebontásában, továbbá egyre tisztábban látják a jogász szakma tényleges helyzetét, s ezzel összefüggésben mind pontosabban képesek megfogalmazni a sikeres szakmai előrehaladásukhoz szükséges egyéni és szakmai feladatukat is.

KISS NIKOLETT – BOROS ANNABELLA

Demográfiai robbanás a világban és a kínai nép növekedése

(KONZULENS: DR. HEKÁNE DR. SZONDI ILDIKÓ)

Napjainkra nyilvánvalóvá vált, hogy a legnagyobb globális kihívás a bolygó túlnépesedése. A dolgozat első felében meghatározzuk a demográfiai robbanás fogalmát, illetve bemutatjuk a népesedési trendeket a történelem során. Feltárjuk kialakulásának okait, folyamatát.

A népességrobbanásnak az egész világot érintő következményei vannak. Összefüggésben áll olyan globális problémákkal, mint például a klímaváltozás, a környezetszennyezés vagy az éhínség.

A népességnövekedés először a fejlett ipari országokban jelentkezett, mára már szinte kizárólag a fejlődő országokban zajlik. Az egyik legnagyobb mértékű növekedés Kínában tapasztalható.

Kína minden bizonnyal az egyik legnagyobb jelentőséggel bíró ország mind napjainkat, mind a korábbi korokat nézve. Kereskedelme már az ókortól fogva jelentős, és ma is temérdek áruval találkozhatunk, melyet Kínából importálnak hazánkba, de egész Európába is. A fejlettségi szintet tekintve is az élen jár. Ez az ókorra is elmondható, bár az ipari forradalomnak köszönhetően a későbbiekben Európa megelőzte Kínát, aminek így egyik legfontosabb célja a felzárkózás lett, ami sikerült is neki. Ráadásul Kína mára már úgy gondoljuk kimondható, hogy nagyhatalommá vált. Mindezek miatt szeretnénk feltárni az utat, ami alatt Kína elérte mai állapotát. Ebben minden bizonnyal nagy jelentősége volt a népesség gyors gyarapodásának, bár ez mára már inkább problémát jelent az országnak.

A dolgozatban a demográfiai adatokra összpontosítunk, de a változások hátterét is feltárjuk, mivel csak ezzel együtt láthatóak az ok-okozati tényezők, s érthetőek meg a folyamatok. Vizsgálódásunk során elméleti kutatásokra, művekre és statisztikai adatokra hagyatkozunk. Kutatásunk egészen az ókortól napjainkig tart, illetve szólunk a jövőben várható népességszám alakulására vonatkozó elméletekről. Végezetül felsorolunk megoldási javaslatokat, melyekkel csökkenteni lehet a népesség növekedését, és amelyekkel kezelni lehet a nagy népességszámból fakadó problémákat.

HOLLÓS ANNAMÁRIA – SOVÁNY ATTILA

A prostitúció régen és ma

(KONZULENS: DR. HEKÁNÉ DR. SZONDI ILDIKÓ)

Pályamunkánk alapvetően két részre bontható: egy ókori és egy újkori részre. A szemérem ellen irányuló bűncselekmények tekintetében megfigyelhetjük azt, hogy a különböző korok és népcsoportok felfogása rendkívül változatos, s ebből adódóan rendkívül érdekes is. Ezen cselekmények többsége már az ismert történelem kezdetén is tiltott volt. A szexuális vágyak és a testi kapcsolatok valamilyen formában történő szabályozása a legtöbb társadalomban megtalálható volt, s dolgozatunkban ezeket a különböző kontrollokat, vagy éppen azok hiányát szeretnénk bemutatni. A prostitúció sokkal több annál, mint hogy egy rabszolganőt eladnak 100 drakhmáért, vagy hogy egy lány kiáll az utcasarokra. A jelenség mögött különböző társadalmi, gazdasági illetve pszichológiai tényezők állnak, amit a jog a maga sajátos módján igyekszik szabályozni.

A keleti, római és görög kultúrából számos, a témához kapcsolódó forrás maradt fenn, ezért a továbbiakban főleg erre a három területre koncentrálni fogjuk bemutatni kutatási eredményeinket dolgozatunk első részében.

A második részben a vizsgálódás tárgya főleg a prostitúcióval összefüggő regisztrált bűncselekmények száma az elmúlt öt év viszonylatában az Egységes Nyomozhatósági és Bűnügyi Statisztikában vezetett kimutatások alapján. Az elkövetett regisztrált bűncselekmények tekintetében következtetéseket lehet levonni, hogy az erőszakos nemi jellegű bűncselekmények vagy a prostitúcióval közvetlenül összefüggésbe hozható bűncselekmények felderítettsége a jellemzőbb. Megállapítható, hogy az idő múlásával mennyiben változott a felderített bűncselekmények száma, a vizsgálódás tárgyát képezi továbbá ugyanezen időszakban az ország területi megoszlása szerinti regisztrált bűncselekmények száma is. Következtések levonására is sor kerül a prostitúcióval összefüggő látencia fokára. Végezetül egy kis kirándulást teszünk a prostitúció és az azt kísérő jelenség, az emberkereskedelem témakörében világviszonylatban és közvetlen szomszédságunkban, Szerbiában.

Nem törekedtünk a prostitúcióval és az azt övező egyéb társadalmi jelenségekkel kapcsolatosan a teljesség igényére, hisz az elmúlt 2000 évben annak a világ különböző pontjain különböző formái alakultak és alakulhattak ki. Ahogy napjainkra is jellemző, hogy hatalmas iparággá nőtte magát, szerteágazó megjelenési formája kialakult a világban, hatalmas bűnbándák uralják a szex-ipart. Amit bemutatni kívánunk az az, hogy a jelenség maga nem új keletű, az már az ősi kultúrák része is volt, ahogy a későbbi századoké is, napjainké is, és valószínűleg a következő évszázadokban is létező jelenség lesz.

KÉRI JUDIT

A magánélet szociális jogi határai

(KONZULENS: DR. LAJKÓ DÓRA)

Kutatásom és ezáltal dolgozatom célja, annak megválaszolása, hogy hogyan valósul meg a *privacy* a szociális jog ellátásainak igénybevételekor.

Alapjogaink két – a dolgozat témájában kulcsfontosságú – alappilléret képező, a magánszféra védelme és a szociális biztonsághoz való jog a mindennapjainkban a szükségesnél kevesebb tudatos figyelmet kapnak. Ennek egyik oka, hogy létük nyilvánvaló számunkra. A másik oka pedig, hogy a magánszféra különféle határokig terjedhet, annak keretét jelentő *privacy* és adatvédelem sokféle módon definiált.

A szociális biztonsághoz való jog változatos felépítésű állami gondoskodás keretében gyakorolható. Az igénybe vehető ellátásokat többnyire összetett, bonyolult struktúrában szervezik meg.

A fent említett jogok összekapcsolásával – a dolgozat témáját megadva – arra keresem a választ, hogy hogyan valósul meg a *privacy* a szociális jog ellátásainak igénybe vételekor. Kérdéses, hogy milyen mértékben léphet be az állam az egyén magánszféréjébe egy őt megillető jogosultság érvényesítésekor. A két alapjog egyidejű gyakorlása mennyire jelenti azok korlátozását, milyen mértékben szükséges részleges feladásuk.

A szociális jog életünk kezdetétől, annak végéig kísér minket, aminek eredményeképp a ránk vonatkozó és a velünk változó adatokat nyomon követi. A téma egyre nagyobb aktualitással bír, hiszen az internet elterjedésével és a technika fejlődésével sok adat kerül nyilvánosságra, észrevétlenül válunk ellenőrizhetővé.

A szociális jog jellegéből adódóan az egyéneket adatszolgáltatási kötelezettség terheli, ezért van szükség az adatvédelmi szabályok általános meghatározására, és azok ellátásokhoz kapcsolódó előírásainak megtartására. Bizonytalan az ellátások igénybevétele során a megadott adatok kezelésének biztonságos módja, illetve az egyének *privacy*-jének figyelembe vétele.

Interdiszciplináris módon megközelítve a témát, annak minél átfogóbb vizsgálatához az alapjogokon túl megvizsgáltam annak pszichológiai, társadalompolitikai vetületeit, hiszen az egyének és az állam közötti kapcsolat komoly befolyást gyakorol, mind a magánszféra kiterjedésére, mind a szociális jog természetére. Az áttekintésben megjelenő jogi és nem jogi irányú megközelítés célja, a kérdéskör sokféleségének bemutatása.

A témát alkotó definíciók korábban sokféle módon kerültek meghatározásra, a fogalmi rendszer jelenleg szerteágazó, nehezen áttekinthető. Ezért a *privacy* fogalmának körüljárását széles körű vizsgálattal alapoztam meg, ennek eredményeként létrehozva egy általam kialakított új dogmatikai rendszert. Emellett összegeztem és összehasonlítottam a szociális jog adatvédelmi rendelkezéseit, azzal a tudatos erőfeszítéssel, hogy a jelenlegi rendszer átláthatóbbá váljék, valamint az emberek figyelmét adataik védelme felé fordíthatom, ezzel védve magánszférájuk szociális jog által feszegetett határát.

LENCSE GEORGINA BEATRIX

Az oktatás statisztikai vizsgálata a KSH 2011/2012-es adatai alapján

(KONZULENS: DR. HEKÁNÉ DR. SZONDI ILDIKÓ)

Tudományos Diákköri Dolgozatomban társadalomstatisztikai vizsgálatot végeztem, amely során a Központi Statisztikai Hivatal oktatásra vonatkozó adatait vettem górcső alá.

Tanulmányom elsődlegesen az oktatási struktúra felépítésével, a nappali tagozatos diákok és hallgatók nevelésének megoszlásával, az intézményhálózat, a pedagógusok és a finanszírozás helyzetével foglalkozik.

Az első kutatási fázisban részletesen kutattam mind az alapfokú, mind a középfokú és mind a felsőfokú oktatásban résztvevő tanulók számának évenkénti változását, nemenkénti megoszlását. A témának speciálisabb területeit is feltérképeztem, így dolgozatomban kitérek többek között az alapfokú oktatásban a Sajátos nevelési igényű tanulók helyzetére vagy a napközti igénylő diákok számának alakulására is.

Külön témakörként tárgyaltam az európai uniós tagállamok korai iskolaelhagyóinak kérdését, mivel Magyarország 2004-ben az Európai Unióhoz való csatlakozással vitathatatlanul a közös európai jogi kultúra részvevőjévé vált, így az európai standardhoz való idomulás már nem csupán lehetőség, hanem elvárás is az országgal szemben.

Különösen érdeklődöm az elmúlt években a felsőoktatásban bekövetkezett változások iránt, mivel ennek személyesen is részese vagyok. Ezért kitértem a magyar felsőoktatási politika okozta statisztikai változásokra is.

Hazánkban évről-évre fokozódik a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek száma, így fontosnak ítélem meg, hogy megemlítem a rájuk vonatkozó adatokat, vizsgáljam régiónkénti megoszlásukat is.

Emellett a második szakaszban kiemeltem a feladatellátási helyekre, intézményekre, pedagógusokra vonatkozó legfontosabb adatokat is, így például említést tettem a tanárok létszámának alakulásáról, nemek szerinti megoszlásáról, díjazásuk változásáról.

Záró gondolatként az oktatás finanszírozásának kérdéseit vizsgáltam, mint az egész rendszer alapját, hiszen megfelelő pénzügyi háttér nélkül, még kiválóan képzett oktatókkal sem lehet a jövő generációinak megfelelő felkészítését, tudományos előrehaladását és az uniós munkaerőpiacon való érvényesülését biztosítani.

LUKÁCS ADRIENN

A munkavállalók személyiségi jogainak védelme, különös tekintettel a munkahelyi kamerákra

(KONZULENS: PROF. DR. HAJDÚ JÓZSEF)

A munkahelyi ellenőrzésnek számos eszköze létezik, ezek közé tartozik a munkavállalók kamerás megfigyelése. A téma aktualitását az adja, hogy napjainkban minden fajta munkavállalót megfigyelnek valamilyen módon, ehhez pedig egyre gyakrabban alkalmaznak kamerákat. Az alapvető problémát az jelenti, hogy alkalmazásuk során sérülnek a munkavállalók alapjogai. Emellett problémát jelent még, hogy a munkaviszony hierarchikus jellegéből adódóan a munkavállalók sokkal kevésbé tudják védeni ezen jogaikat, így fokozott védelemre szorulnak a munkáltató ellenőrzési joga gyakorlása során.

Dolgozatom célkitűzése annak vizsgálata, hogy a munkahelyi kamerás megfigyelés hogyan érinti és mennyire sérti a munkavállalók magánszféráját, személyes adatok védelméhez való jogát. Célom ismertetni a probléma jelentőségét és mibenlétét, valamint kifejezni, hogy miért fontos a munkavállalók magánszférához való jogának tiszteletben tartása. Kutatásom során azt vizsgáltam, hogy a jelenlegi helyzet megfelelő-e, vagy indokolt lenne-e a kamerák használatának a visszaszorítása.

Dolgozatomban elsőként a kamerás megfigyelés technológiai oldalát mutatom be, majd ismertetem az alkalmazásuk során felmerülő alapvető jogi probléma két oldalát: a munkáltatói érdekeket és munkavállalói jogokat. Röviden áttekintem a nemzetközi dokumentumokat, majd ismertetem a jelenlegi törvényi szabályozást és adatvédelmi rendelkezéseket: a hazai általános és speciális törvényeket. Ismertetem a hatályos törvényt, valamint az Alkotmánybíróság, a korábbi adatvédelmi biztos, valamint a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság véleményeit, állásfoglalásait.

Kutatásom eredményeként arra a következtetésre jutottam, hogy a kamerák munkahelyi ellenőrzés céljából történő használata túlzott mértékben avatkozik be a munkavállalók magánszférájába, valamint sérti a személyes adatok védelméhez való jogukat. Alkalmazásukat a jelenleginél szigorúbb feltételekhez kell kötni, használatukat csak ténylegesen indokolt és kivételes helyzetben szabad megengedni. Álláspontom szerint a jelenlegi hatályos jogi szabályozás nem nyújt megfelelő védelmet a munkavállalók számára. A meglévő általános törvényen felül szükség lenne egy speciális törvényi szabályozásra, amely pontosan és átláthatóan szabályozza a munkahelyi ellenőrzéseket. Ennek megalkotása során figyelemmel kell lenni az alapvető jogi konfliktusra: a munkáltató gazdasági érdekének és a munkavállaló személyiségi jogainak az ütközésére. Mindkét oldalon jelentős érvek hozhatóak fel, a szabályozás során ezen érvek és alapvető jogok közötti egyensúlyt kell érvényre juttatni. A dolgozat befejező része ezeket a *de lege ferenda* javaslatokat tartalmazza.

MEGYESI TÍMEA

A Nemzeti Földalapba tartozó termőföldek hasznosításának szabályai

(KONZULENS: DR. FARKAS CSAMANGÓ ERIKA)

Dolgozatom témája a Nemzeti Földalapba tartozó termőföldek hasznosításának szabályai, mely hasznosítási kötelezettségének a Nemzeti Földalapkezelő Szervezet a Nemzeti Földalapról szóló 2010. évi LXXXVII. törvény értelmében, nyilvános pályázat, vagy árverés útján történő eladással, nyilvános pályázat útján történő haszonbérbe adással, nyilvános pályázat útján történő vagyonkezelésbe adással, illetve termőföldek cseréjével biztosít, az itt felsorolt négy lehetőség hiányában pedig egy gazdasági évre szóló megbízási szerződések útján tesz eleget.

A Nemzeti Földalapkezelő Szervezet a törvényben előírt hasznosítási kötelezettsége során a Kormány által kimunkált földbirtok-politikai irányelvekkel összehangoltan jár el. Bemutatom az itt megfogalmazott irányelvek gyakorlati érvényesülést.

2012-ben a szakértők között heves vitát bontott ki a pályázati eljárás keretében kiírt haszonbérleti pályázatok, a pályázati eljáráson való részvétel szigorú követelményei, a pályázatok elbírálásának szempontjai valamint azok eredményei. A pályázati rendszer pontos bemutatását követően kifejttem dolgozatomban a leginkább támadott feltételek kritikáit, és az azokra adható jogszerű magyarázatokat.

A vagyonkezelési szerződések kapcsán bemutatom a szociális földprogram, valamint a Start közfoglalkoztatási program pozitív eredményeit, ismertetem, a megvalósításához szükséges eljárás pontos menetét a kérelem benyújtásától kezdve a célok megvalósításáig, továbbá javaslatot teszek az azzal kapcsolatos esetleges problémák megoldására.

Az egy megbízási szerződések megvizsgálása során bebizonyosodott, hogy sem a gazdáknak sem az államnak nem újult megfelelő biztosítékot a működőképes, stabil, profitorientált, versenyképes gazdálkodáshoz, így javaslatot teszek a megbízási szerződések problémájának orvosolására.

Dolgozatomban a jelenkor egyik, az agrártársadalmat leginkább foglalkoztatott témáját dolgozom fel, melyen keresztül a szakmai opponensek javaslatokat kaphatnak az állam és a magánfeleknek is megfelelő szabályozási rendszer kialakítására, hiszen tudják: „a termőföld pótolhatatlan nemzeti kincs” így fontos olyan szabályozási rendszer alkalmazása, amely mindenkinek kielégítő lehetőségeket biztosít.

GARAMVÖLGYI BENCE

A közép-kelet-európai radikális, jobboldali pártok támogatottsága az etnikai- és nemzeti kisebbségek függvényében

(KONZULENS: DR. LÖFFLER TIBOR)

A radikalizmus kutatás szakirodalmában nincs egyetértés abban a tekintetben, hogy az európai radikális jobboldali pártok eltérő társadalmi támogatottsága milyen okokra vezethető vissza. A kutatók egy része politikai-intézményi szempontból vizsgálja a kérdést és egyéb mellett a választási rendszerek különbözőségére, a pártok egymáshoz való viszonyára vezeti vissza az országoként változó eredményeket. Sok más szerző társadalmi-gazdasági okokat lát a támogatottság hátterében, amelyek között elsősorban a magas munkanélküliségi rátát, illetve a rossz gazdasági helyzetet nevezik meg, de nem kevesen találnak párhuzamot a bevándorlás nagysága és az ilyen jellegű nyugat-európai pártok sikeressége között. Kelet-Európában azonban az migráció mértéke meglehetősen csekély, így az itteni radikális pártok az őshonos etnikai- és nemzeti kisebbségekre építik ellenségképüket.

A kutatás négy jelentősebb roma lakossággal rendelkező posztkommunista kelet-európai ország (Bulgária, Magyarország, Románia és Szlovákia) öt radikális jobboldali pártjának (ATAKA, Jobbik, PRIM, L'SNS, SNS) országgyűlési választásokon elért eredményein keresztül vizsgálja azok társadalmi támogatottságát. A választás azért ezekre az országokra esett, mivel a rendszerváltást követő két évtizedben olyan relatív sikeres radikális jobboldali pártok születtek meg a területeiken, amelyek ideológiáinak meghatározó részévé vált a kisebbségellenesség. A fő hipotézis szerint van kapcsolat a roma népesség és bizonyos nemzeti kisebbségek regionális számaránya és a szóban forgó pártok támogatottsága között. A gondolatmenet értelmében a kutatás középpontjába helyezett független változó, a roma népesség számaránya mellett még más társadalmi-gazdasági jellegű köztes változók, mint a nemzeti kisebbségek számaránya, a munkanélküliség mértéke, vagy az egy főre jutó GDP nagysága befolyásolják a kisebbségellenes retorikát folytató radikális pártok választásokon elért eredményeit. A szakirodalomban rendszerint országos szinten végeznek összehasonlításokat, a jelen kutatás azonban az országos szint alatti, kisebb közigazgatási egységek (megyék, krajok, oblasztkok) szintjén vett adatokat használja fel, hiszen egyes országokban belül is jelentős eltérés mutatkozik a változók értékeit illetően. A statisztikai kutatás egyes nemzeti adatbázisokban mutatkozó hiányosságok miatt, csak a 2000-tól 2012-ig terjedő időszakból vett adatokat használja fel.

A kutatás eredményei alapján, csak részben látszódnik beigazolódni a fő hipotézis. Az öt vizsgált párt közül csak a kettő legfiatalabb, a magyarországi Jobbik és a szlovákiai L'SNS társadalmi támogatottsága magasabb a romák által sűrűbben lakott régiókban. Ezek a pártokat továbbá az is összeköti, hogy azokban a régiókban erősebbek, ahol az egy főre jutó GDP az országos átlagnál alacsonyabb, illetve a munkanélküliségi ráta relatív magas. A két legrégebben alapított nemzeti, radikális jobboldali párt a szlovákiai SNS és a romániai PRM éppen az etnikailag homogénebb közigazgatási egységekben tudott rendszerint az országos átlag feletti eredményt elérni. A második csoportba tartozó pártokat összeköti, hogy egy-két kivétellel a magyarok által sűrűbben lakott területeken meglehetősen rossz eredményeket értek el, az egy főre jutó GDP és a munkanélküliség mértéke azonban nem játszott közre sikerükben. Az ötödik vizsgált párt az ATAKA választási eredményei alapján sem az előbbi sem az utóbbi csoportba nem sorolható, mivel a választási sikerei és az adott régióban jelen lévő roma lakosság számaránya között, csak a magas munkanélküliségi rátával rendelkező területeken van pozitív kapcsolat. A második csoport pártjaihoz hasonlóan, azokban az alacsonyabb szintű közigazgatási egységekben, ahol a nemzeti kisebbség számaránya (jelen esetben törökök) kiemelkedő, a radikális jobboldali alakulat nem tudott jó eredményeket elérni. A kutatás összességében tehát, inkább nyújt egy rendszerezést a térségbeli radikális jobboldali pártokról és azt bizonyítja, hogy a csak bizonyos pártstratégiák esetén lehet beszélni kapcsolatáról a roma népesség számaránya és ezen pártok támogatottsága között.

GOTTESMAN DÁVID

A nyomorúság matematikája – Közép-Kelet-Európa területi vitáinak játékelméleti elemzése

A területi viták mindig is központi szerepet töltek be Európa történelmében, a királyságok és nemzetek is egyaránt fontos kérdésnek tekintették. Hatványozottan igaz ez a közép- és kelet-európai régióra, ahol a nagyhatalmak folyamatos ráhatása mellett a határokat számos alkalommal szervesen átforgatták.

Fontos tehát, hogy a térség országainak külpolitikáját sokáig leginkább formáló alkotóelem, a területi vita, milyen hatással van az országok egymással való interakciójára illetve a multilaterális viszonyokra. A kutatási kérdés pedig, hogy létezhet-e általánosan elfogadott status quo Közép-Kelet-Európában, és ha igen, akkor ez a számos kialakítási lehetőség során miért nem jött létre, továbbá, hogy mindez miképpen befolyásolta az országok visszatérő külpolitikai „viselkedése”. Természetesen emellett ki kell térni a nagyhatalmak szerepvállalására, illetve az általuk teremtett politikai légkörre is.

A dolgozat célja, hogy megtalálja a döntéselméleti szempontból neuralgikus pontokat a régió nemzetek viszonyaiban és felderítse azokat a viselkedésformákat, amelyek ezeket kialakították vagy legalább is közrejátszottak bennük. A status quo keresése közben nyilvánvalóvá válik, hogy a sorsdöntő fordulatok mindig valamilyen nagyhatalom közreműködésével jönnek létre, ami egyből felveti a világpolitikát meghatározó felelősségének kérdését is.

A módszertan központi fontosságú, mivel játékelméleti szempontból lesznek elemezve a szereplők, azok egymással való interakciói és a nagyhatalmak ráhatása is. A jelentős tényezők definiálása után, bizonyos történelmi pillanatok kör- vagy lépésként lesznek meghatározva, a szereplők viselkedése pedig döntéselméletileg ki lesz elemezve, ezzel rámutatva a fő jellegzetességekre. A játékelméleti iskola fogalmai és definíciói lesznek felhasználva, amelyek elsősorban Bibó István gondolkodását világíthatják meg a témához kapcsolódóan, egy újabb szemszögből. A különböző „játékok” meghatározása után, azok többször, akár több szereplővel is le lesznek játszva (tehát matematikai mátrixokon keresztül kiszámolva), melyek így megadják a döntések eredményét, hasznosságát. Azért is fontos ez, mert így bizonyos mintázatokat, sémákat lehet kapni, melyek részletesebb elemzésével könnyebben megérthető a közép-európai államok ellentete.

Az eredmények azt mutatják, hogy az egyes államok szinte identikusan viselkedtek, amikor döntési helyzetbe kerültek. Ám a lényegi eltérést az jelentette, hogy e döntési helyzetek eltérő időpontokban jelentkeztek, tehát az igények érvényesítése nagyban függött az adott világpolitikai kontextustól. Az ezekhez kapcsolódó téves percepciók pedig létrehozták a Janus-arcú status quo-t, ami eredendően tarthatatlan viszonyt eredményez, függetlenül attól, hogy épp melyik félnek kedvez. Tehát létezik egyensúlyi állapot, a problémát pedig azt jelenti, hogy kettő is van, melyek összeegyeztethetetlenek.

GÖMÖRI ROLAND

Az Egyesült Államok pakisztáni UAV-akcióinak értékelése

(KONZULENS: DR. MAJSA JÓZSEF – MILETICS PÉTER)

A Szovjetunió felbomlását követően az Egyesült Államok figyelme más jellegű biztonsági kockázatok, elsősorban a nemzetközi terrorizmus felé fordult. Az új típusú terrorszervezetek, elsősorban az Al-Kaida által felvetett problémák teljesen eltértek attól, amivel az USA addig szembesülni kényszerült. Az új típusú kihívások pedig új típusú válaszokat igényeltek. A Szovjetunió, mint állam, egy kézzelfogható ellenfél volt, szemben az Al-Kaida fedett akcióival és szövvényes hálózatával. Az Afganisztán északkeleti részén és Pakisztán északnyugati területén található hegyvidék pedig a konvencionális hadviselés szempontjából az egyik legnehezebb tereprek számít, amely az amerikai csapatok létszámfölényét az afganisztáni háború során jelentős mértékben ellensúlyozza.

Az Egyesült Államok vezetése így új típusú eszközökhöz kényszerült folyamodni. Még G. W. Bush elnök idején kezdődött el az UAV-k (unmanned aerial vehicle, pilóta nélküli légi jármű), más néven drónok alkalmazása az afganisztáni hadszíntéren. Az Obama-adminisztráció idején kaptak azonban a pilóta nélküli harci gépek igazán nagy szerepet a „terror elleni háborúban”. Dolgozatom során a Pakisztán területén zajló eseményeket vizsgálom, két okból: egyrészt, a harctéren kívüli UAV-akciók 95 százalékát Pakisztánban hajtották végre, továbbá, mivel a szomszédos Afganisztánnal ellentétben az ország nem számít háborús övezetnek, így az UAV-k itteni alkalmazása számos kérdést vet fel.

A dolgozat igyekszik feltárni, hogy a harci UAV-k pakisztáni bevetései mely szempontokból tekinthetők ellentmondásos jellegűnek. Az Egyesült Államok saját pozícióit ássa alá a térségben azáltal, hogy az akciók eredményeképpen megromlott kapcsolata az eredetileg szövetséges Pakisztánnal, arról nem is beszélve, hogy tevékenységét tüzetesebben megvizsgálva arra a következtetésre juthatunk, hogy az USA lényegében terrorcselekményeket követ el Pakisztán Szövetségileg Igazgatott Törzsi Területein (FATA). Az Egyesült Államok pakisztáni tevékenysége emellett saját belső jogrendjével is ütközik. Végül, de nem utolsósorban pedig etikai kérdéseket is felvetnek az itteni akciók.

A másik felvetés, amelynek bizonyítását megkísérlem, hogy az Egyesült Államoknak a térségben folytatott drónakciói nem azt a hatást váltják ki, mint ami az amerikai kormány eredeti célkitűzése volt. Bővebben: ahe-lyett, hogy az Al-Kaida és más, helyi terrorszervezetek helyzetét gyengítenék, közvetve még támogathatják is ezen csoportok tevékenységét.

KISPÁL RICHÁRD

Esterházy János értékelése a rendszerváltástól napjainkig politikai, ideológiai és jogi aspektusokban

(KONZULENS: DR. LÖFFLER TIBOR)

Dolgozatomban gróf Esterházy Jánost, mint történelmi személyiséget elemzem jogi, politikai és ideológiai aspektusok tükrében. Személye megosztó, mind a magyar-, mind pedig a cseh és szlovák politikai életben és közvéleményben egyaránt. Esterházy kettős értelmezése a magyar értelmiségi körökben megjelenik ideológiai szinten, a bal- jobboldal törésvonal mentén illetve pártszinten a múltpolitikában, az eszmepolitikában és a szimbolikus politikában. Értelmezése nem csak jogi és politikai indíttatású, hanem a magyarság tekintetében erkölcsi és morális eredetű is. A rendszerváltás után elindult rehabilitációs törekvések számos 1945. előtti időszakban aktív közéleti szerepet betöltő személyt, politikust és értelmiségit érintettek, kiket a népbíróságok vitatható vádak alapján ítélték el a világháború után. Bár a mai napig indulnak Esterházy rehabilitálására kísérletek, mégsem sikerült a politikai elitnek konszenzusra jutnia, melynek okai a történelmi és társadalmi problémák tisztázatlanságára is visszavezethetőek. A személye körüli vitában meghatározó elem a Horthy-rendszerhez és a zsidósághoz való viszonya, mely értelmezési ellentét napjainkban is összemosza a politika és történelemfelfogás határait. Kutatásomban hangsúlyt fektetek az Esterházy-t ért XX. századi vádak feldolgozására illetve a korszellem bemutatására, amely alapján a felvidéki politikus személye és életműve objektíven megítélhető.

A magyarországi rehabilitáció problematikájával párhuzamosan fontos a cseh és szlovák politika Esterházyhoz, a felvidéki magyarsághoz és a közös történelemhez való viszonya. A közelmúltban cseh kormányzat és magyar civil szervezetek kezdeményezésével megindult rehabilitációs folyamat sikeresen politikai szintre lépett, melynek várhatóan eredménye is lesz. A cseh közeledéssel szemben a szlovák vezető politikai elit napjainkig érvényesnek tartja a Benes-dekrétumokat a felvidéki magyarsággal szemben és Esterházy személyének rehabilitálásában sem kíván előrelépéseket tenni. Történelmi szerepének értékelése egészen a politika legfelsőbb szintjéig jutott, amikor a szlovák államfő, Gasparovic Esterházy-t fasisztának bélyegezte, kirobantva ezzel az ügy nevezett Gasparovic-Schmitt ügyet. A két államfő nézeteltérése a különböző magyar- és szlovák történelemfelfogásra is visszavezethető, ugyanakkor bizonyítja, hogy a két nemzet viszonya máig ellentmondásokkal terhelt, mind a kisebbségpolitikában, mind pedig a közös európai együttműködésben. A vita Esterházyról személyes ügy is egyben, mely a családját és utódait érinti, azonban kollektív kérdés is, mivel a kárpát-medencei magyarság emblematisz személye is egyben. Külön értelmezésre szorul a felvidéki magyar kisebbség értelmiségi és politikai (MKP, Híd-Most pártok) szintű reakciója illetve a szlovák szemlélet a vita kapcsán és az 1994 utáni rehabilitációs politikájuk saját történelmi személyiségeiket illetően (Tuka, Tiso).

Kutatásomnak motivációja a vita aktualitásában illetve példaértékűségében rejlik, mely nem csak a magyar politikai élet dimenziójában vagy ideológiák szembenállásában vizsgálható, ellenben felhívja a figyelmet olyan társadalmi, jogi és morális problémákra, melyek máig konszenzus hiányában tisztázatlanok.

LACI RENÁTA

Az egységes belső piac – 20 éve az európai gazdasági és társadalmi kohézió szolgálatában

(KONZULENS: DR. PELLE ANITA ÁGNES)

A dolgozat témáját képező tárgy kutatásának apropója az egységes belső piac létrehozásának 20. évfordulója. Mint ahogy a dolgozat címe is utal arra, a vizsgálódás központi témája a gazdasági és társadalmi kohézió megvalósulása. Azonban az integrációs folyamatok és az ok-okozati összefüggések feltárása szükségesnek bizonyul az egységes belső piac jelentőségének megértéséhez. Ezért tárgyal a dolgozat olyan témákat, mint a monetáris unió kialakulása vagy a jelenlegi gazdasági válság előzményei és következményei.

A dolgozat kiindulópontja az Európai Egységes Okmányban megfogalmazott gazdasági és társadalmi kohézió megvalósítására való törekvés. Az egységes belső piac célja, hogy ne csak gazdasági eszközként funkcionáljon. Feladatkörébe tartozik az európai polgárok jólétének a biztosítása, a szociális különbségek enyhítése és a társadalom perifériájára szorult egyének és csoportok integrálása.

A dolgozat konkrét problémákat nevez meg, amelyek a társadalmi kohézió kiteljesedését gátolják és elemzi az azok orvoslására megfogalmazott intézkedéseket. Ezek a problémák ugyanis nemcsak szociális, de gazdasági következménnyel is járnak. A dolgozat részletesen vizsgálja az egységes piac kiépítésének egyes fázisait és azok legfontosabb irányelveit. Végül pedig következtetéseket fogalmaz meg a célkitűzések megvalósulásáról és azok hatékonyságáról.

MAJOR STELLA

Euro-atlanti törésvonal a politikusok email használatában

(KONZULENS: DR. MERKOVITY NORBERT)

Egy XXI. századi politikussal szemben szinte már elvárás, hogy részt vegyen a közösségi médiumokon keresztül folytatott kommunikációban, elérhető legyen az interneten. Az emberek – politikai viszonylatban pedig a választópolgárok – párbeszédre töreksenek. A civil hangoknak pedig egyre nagyobb szerepe van a hétköznapi nyilvánosságában, amelyeknek az internet olcsó és gyors platformot biztosít.

Nemzetközi kutatócsoport tagjaiként (Merkovity Norbert, Nagy Eszter, Robert Imre és Vita Dreijere mellett) azt vizsgáljuk, hogy különböző országok – Ausztrália, Észtország, Horvátország, Írország, Kanada, Lettország, Litvánia, Magyarország, Nagy-Britannia és Új-Zéland – politikusai milyen választási hajlandóságot mutatnak, egy olyan évben, amelyben nincs választás, és ha bevallottan kutatóként, emailben keressük meg őket hivatalos, parlamenti email címükön. A következő kérdést tettük fel: *„Mit kellene tenni azért, véleménye szerint, hogy csökkenjen a dohányzók száma az Ön választókerületében vagy térségében? Fontos kérdés ez az Ön politikai döntéshozatalában?”* A válaszokat két hétig fogadtuk.

Dolgozatomban abból a felvetésből indulok ki, hogy a nyugaton régóta szilárd, demokratikus, parlamentáris rendszerek politikusai inkább a párbeszéd hívei, mint közép-kelet-európai társaik, ezért az elsőként említett térségből érkezik több válasz. Azt kívánom bizonyítani, hogy megfigyelhető-e törésvonal a különböző térségek, országok politikusai között az email használat tekintetében, illetve befolyásolja-e a választási hajlandóságot az adott parlament átlagéletkora, a vizsgált ország politikai kultúrája, demokráciájának stabilitása.

Az eredményekből kiderül, az észak-atlanti országok (Írország: 6,02%, Kanada: 2,93% és Nagy-Britannia: 2,62%) parlamentjének választási hajlandósága alacsony. Náluk a legtöbb a későn érkezett levelek aránya. Továbbá Ausztrália, Kanada és Nagy-Britannia esetében kértek a képviselők postai levelező címet, arra ígérve a választ. Ezt más országoknál nem tapasztaltuk. Kelet-Közép-Európa bizonyult a legszínesebb térségnek, a vizsgált, volt szocialista országok közül, a balti államok politikusai küldték a legtöbb válasz emailt: Észtország: 10%, Lettország: 8% és Litvánia: 5,75%. Magyarország a középmezőnyben foglal helyet 5,18%-os eredményével. Míg a sort a balkáni térség képviselője, Horvátország 2,65%-kal zárja. Érdekes adalék, ígérettel, egyetlen ország politikusa sem élt a térségből, sőt a határidőn túli levelek aránya is jóval alacsonyabb, mint nyugati társaiké. Földrajzi elhelyezkedésük miatt külön kategóriaként vizsgálom Ausztráliát és Új-Zélandot. A térségre szintén jellemző az észak-atlanti országok esetében megfigyelt jelenség, amely szerint jelentős a késve érkező válaszok száma, az ígéretet pedig túlszámalyják a tényleges válaszokat: Ausztráliából 3,54% válaszlével, és 11,06% ígéretet tartalmazó email jött. Új-Zélandról 10,43% tényleges válasz, valamint 13,91% ígéret érkezett.

TISÓCZKI FLÓRA

„Az európai álmom” – avagy az Európai Egyesült Államok létrejöttének lehetséges dilemmái

(KONZULENS: DR. FEJES ZSUZSANNA)

Az Európai Unió államisága nagyon aktuális és fontos kérdés napjainkban. Egy, a világon egyedülálló gazdasági és politikai csoportosulásról van szó, melynek jelenleg 27 európai állam a tagja. Az elmúlt években kibontakozó permanens gazdasági válság és ennek következményei érezetiek hatásukat nemcsak a gazdaság és a politika, de a mindennapi élet különböző szegmenseiben is. Különböző válságkezelési megoldások és alternatívák sorának kidolgozása történt már meg, és most úgy látszik, esetleg megvan a megoldás?

2012. szeptember 12-én Strasbourgban José Manuel Barroso az európai nemzetállamok föderációjáról beszélt, mely akár előirányozhatja az Európai Egyesült Államok megvalósítását is. Az elképzelés hátterében számos ok áll, amiért megvalósításának ötlete ismét előkerült, illetve sok problémát és kétséget vet fel a terv realizálása, ha a különböző lehetőségeket számba vesszük. Görögország, Spanyolország és Írország is szépen lassan a csőd szélére sodródott és az elmúlt évek során kialakult az eurózóna válsága, mellyel meg kell küzdeniük nemcsak a zóna tagjainak, de ugyanígy az egész Európai Uniónak is. A németek fiskális mentőcsomagokkal próbálták a válságot kezelni, azonban mindez eredménytelennek bizonyult. A válságot enyhíteni rövid ideig lehet, de hosszú távú megoldásra van szükség. Vannak, akik szerint az eurózóna válsága, ez a fajta pénzügyi válság és a tagállamok kormányainak adósságspirálba való kerülése tarthatatlanná válik. A megoldás csak az eurózóna megszüntetése, vagy akár az Unió felbomlása lehet, de valójában mégis, mi lenne a legjobb megoldás? Kína és az Egyesült Államok is sürgeti az Uniót a válságkezelésben, mert természetes módon a krízis az egész világon jelen van és érzeteti hatását a tengerentúlon is.

A terv szerint a közös politikai unió elérése a cél, vagyis az európai föderáció megeremése. A gyógyszer Európa bajára a föderáció lehet, de számos nagyon nehéz kérdés, kétely és következmény merül fel ezzel kapcsolatban.

Van Rompuy, Barroso, Mario Draghi és Jean-Claude Juncker rakták a tanács asztalára a tervet, melynek célja az eurózóna elmozdítása föderatív irányba. A terv körvonalazódik, de még nem végleges, viszont a közös pénzzel fizető országok, vagyis az eurózóna tagjai közös gazdaságpolitikát, azt követően közös költségvetést, majd közös politikai uniót hoznának létre. A fő kérdés a nemzeti kormányokkal szemben az, hogy képesek-e feladni szuverenitásukat még nagyobb mértékben és elfogadni, hogy Brüsszel kezébe kerülne a fő döntési jogkör?

Dolgozatomban több kérdést vázok fel, és keresem a választ ezekre. Módszertanilag kitérek az Unió történetiségére, de csak dióhéjban. A fő tengely, ami mentén a téma vizsgálata releváns, az a mostani terv pontjainak elemzése, illetve ezek esetleges megvalósítása esetén a lehetségesen felmerülő következmények értékelése.

Mindig is fontos kérdés volt, hogy minek tekinthető az EU. A föderáció létrejötté esetén azonban már számos más kérdés válik kikerülhetlenné a téma tárgyalása során: nemzetállamok szuverenitása, választójog, nemzetiségi jogok, pártok és bürokrácia működése, döntéshozatal, intézményrendszer reformja és közös külpolitika? Megoldható-e, hogy egy sokszínű Európából, melyben annyira eltérőek a kulturális, társadalmi és nemzeti sajátosságok, hogy létrehozható legyen egy föderatív állam? Képes-e hosszú távon működőképes entitássá válni az Unió, mint Európai Egyesült Államok? Ha megvalósulna az elképzelés, mennyire lenne versenyképes a világ vezető hatalmai mellett? Politikai unió, közös hadsereg, új alapszerződés és adósságválság kezelése is szerepel a listán. A téma nagyon releváns és aktuális, illetve hatással van mindennapjainkra. Mindenképpen érdemes végig gondolni és megválaszolni a megválaszolható kérdéseket és verifikálni vagy éppen megcáfolni az adott hipotézist. A hipotézisek során válaszok szülehetnek, melyek a későbbiek folyamán megoldások alapjául szolgálhatnak, úgy mint az Unió esetében.

WESSENAUER VESZNA

Roma kisebbség perspektívái napjaink Európájában, avagy mi történt a hagyományos kisebbségvédelemmel?

(KONZULENS: DR. SZALAI ANIKÓ)

Vizsgálat témája: A kisebbségvédelem, mint olyan, már az 1660-as évekre visszanyúl, bár akkor még csak vallási alapon történő kisebbségvédelemről beszélhetünk. A hagyományos értelemben vett kisebbségvédelem mai napig működőképes és rengeteg, államokon belüli kisebbségi csoport számára nyújt segítséget, ad jogokat és tartja fenn őket, leginkább kulturális téren.

Európa kisebbségei igen különbözöek, gyakorlatilag mind másként, más történelmi és etnikai háttérrel keletkeztek. Kialakulásuk során szükségessé vált egyértelműen a védelmezésük és ennek kapcsán alakult ki a mai kisebbségvédelmi rendszer, amely sok regionális szabályozásból áll, azonban komplex európai kisebbségvédelemről eddig nem beszélhettünk.

Mikor a kisebbségvédelem szóba kerül, többnyire alapjogvédelmi aspektusokról beszélhetünk, ezen belül is I. generációs emberi jogokról. Munkám során arra próbálok választ adni, hogy az uniós politikák és a kisebbségvédelem összefonódásának eredményeként mivé lett a hagyományos értelemben vett kisebbségvédelem. Már nem csak alapjogi, hanem gazdasági, szociális és versenyképességi vetületekről beszélhetünk. Mindezek legmegfelelőbb szemléltető példája a magyar Unió elnökség ideje alatt megszületett és azóta továbbfejlődött Nemzeti Roma Integrációs Stratégiák halmaza.

Vizsgált csoport: Így válik dolgozatomban egyik fő, vizsgált csoportjává az európai romaság, amelynek kapcsán szeretném bemutatni, hogy mennyire újszerű ez a fajta kisebbségi problémakezelés.

Vizsgálat kérdései és tézise: Általánosságban beszélve az európai kisebbségekről, rengeteg kulturális, nyelvi, vallási, képviselési jog biztosítva van számukra, és ha csak nincsenek autonóm törekvései az adott csoportnak, akkor az államnak több dolga, úgymond nem akad, minthogy jogaikat tiszteletben tartsa és biztosítsa az adott kisebbségnek. Az integrálás, furcsamód, azzal valósul meg, hogy tulajdonképpen különálló elemek (nyelv, kultúra stb.) fennmaradását biztosítják.

Annyi bizonyos, hogy a romaság esetében a társadalmi kirekesztettség olyan mértékéről beszélhetünk már, amely esetében az alapjogvédelem már nem elégséges és politikai szintérré kell terelni a megoldáskeresést. A romaság olyan mélyszegénységben él és iskoláztatás terén oly mértékben le van maradva, hogy ez már az országok és így az integráció gazdasági-szociális és versenyképességi területeire is kihat.

Dolgozatomban szeretném bebizonyítani, hogy a Nemzeti Roma Integrációs Stratégiák a kisebbségvédelem olyan területeit érintik, amelyek már európai szinten kezelendők és a jogi védelmen felül már más integrációs feladatokat is ellátnak a végrehajtás során, tehát már nem csupán kisebbségvédelemről, hanem kisebbségi politikáról beszélhetünk uniós szinten.

Szegedi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

6720 Szeged, Tisza Lajos krt. 54.

Tel.: 62 / 544-197

Fax: 62 / 544-204

Kari honlap: www.juris.u-szeged.hu

Felelős kiadó: Prof. Dr. Szabó Imre dékán

Jelen kiadvány megjelenését
„Az SZTE Kutatóegyetemi Kiválósági Központ tudásbázisának kiszélesítése
és hosszú távú szakmai fenntarthatóságának megalapozása a kiváló tudományos utánpótlás
biztosításával” című,
TÁMOP-4.2.2/B-10/1-2010-0012 azonosítószámú projekt támogatja.

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség
www.ujszechenyiterv.gov.hu
06 40 638 638

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.